

Hizâ

SAYI01
2021

Dr. Öğr. Üyesi
Aylin SÖZER

Avukat
Büşra
Karadayı
ile Röportaj

Murat
Volkan
Dülger
ile Röportaj

İki Dönem
İki Farklı
Edebiyat Anlayışı
Fatih Kılıçoğlu

Kadılar Yokuşu ve
Prenses Jamiala'nın
Hikayesi
Enise Kalafat

Şiddet Mağduru
Kadınların Medyadaki
Yeri ve Unutulma Hakkı
Sena Keskin

Yalnızlık Aynı
Sibel Tunç

Araştırma Görevlisi
Anıl Ergun
Kadına Yönelik
Şiddet

Doçent Doktor
Pakize Ezgi Akbulut
Evli Kadının Soyadı
Meselesi

İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ HUKUK KULÜBÜ HİZÂ DERGİSİ

Hizâ

HİZA DERGİSİ EKİBİ

EDİTÖRLER

Semih Baktır, Sena Keskin

YAZI İŞLERİ MÜDÜRLERİ

Enise Kalafat, Sibel Tunç

DERGİ TEMSİLCİSİ

Nisa Hüma Türk

GRAFİK TASARIMCILAR

Meltem Oktay, Başak Gündüz

YAZAR KADROSU

Ceren Özcan

Enise Kalafat

Fatih Kılıçoğlu

Nisa Hüma Türk

Oğuz Ertürk

Semih Baktır

Sena Keskin

Sibel Tunç

Şeyma Nur Çelik

İAÜ Hukuk Kulübü 2020-2021 Yönetim Kurulu'na sonsuz
teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

6 **Editörden**

7 **İAÜ Hukuk Kulübü Başkanı**
İbrahim Halil TURAN

8 **Aylin Sözer Anısına**

10 **Kadına Yönelik Şiddet:
Aylin Sözer Hocamınızın Ardından**
Ar. Gör.Anıl Ergun

13 **Şiddet Mağdurları Kadınların
Medyadaki Yeri ve Unutulma Hakkı**
Sena Keskin

16 **Evlenen Kadının Soyadına
Yönelik Gelişmeler**
Doç. Dr. Pakize Ezgi Akbulut

18 **Röportaj**
Doç. Dr. Murat Volkan DÜLGER ile
Kadına Yönelik Şiddetin Ceza Hukuku
Boyutu

24 **Röportaj**
Avukat Büşra Karadayı İle
"Küçük Şehirde Avukatlık Yapmak" Üzerine

27 **Göbekli Tepe'nin Gizemi**
Şeyma Nur Çelik

31 **İki Dönem, İki Farklı
Edebiyat Anlayışı**
Fatih Kılıçoğlu

33 **Aşık Veysel**
Sibel Tunç

36 **Kadılar Yokuşu ve Prens
Jamila'nın Hikayesi**
Enise Kalafat

38

Tarihte Salgınların ve Hastalıkların Hukuka Etkileri

Oğuz Ertürk

40

Berlin’de Hekimler Var

Semih Baktır

41

İnsan İnsana Muhtaçken

Fatih Kılıçoğlu

43

**“Alma Mater Studiorum”
Modern Anlamda İlk
Üniversite’nin Kuruluşu**

Oğuz Ertürk

45

**Aşk İle Tahtı Arasında Kalan
Kraliçe I. Elizabeth**

Enise Kalafat

47

**Şairlerin Dilinde
Adalet**

Fatih Kılıçoğlu

50

**Hayat Bir
Rüyadır**

Enise Kalafat

53

**İlk Türk Matbaasının Kuruluşu
ve İbrahim Müteferrika**

Oğuz Ertürk

54

Aşk ve Izdırap Şairi Fuzuli

Semih Baktır

58

**“Doğru”Konuşmak, Dil Bilgisinin
Önemi ve Kuralcı/Betimleyici
Yaklaşımı**

Oğuz Ertürk

60

Yalnızlık Aynıydı

Sibel Tunç

62

Bulut ve Gökyüzü

Enise Kalafat

63

**Giuseppe Verdi, İtalyan
Operasının Öncüsü**

Oğuz Ertürk

Merhaba,

Hizâ dergisinin ilk sayısında sizlerle buluşmaktan mutluluk duyuyoruz. İAÜ Hukuk Kulübü öğrencileri olarak uzun zamandır emek verdiğimiz dergimizin ilk baskısının heyecanını ve gururunu yaşamaktayız. Çalışmamızda başta yazarlarımız olmak üzere tüm dergi ekibimize, yolumuza ışık tutan değerli öğretim görevlilerimize teşekkürü borç biliriz.

Dergimizin misyon ve vizyonlarının Atatürk'ün ilke ve inkılapları doğrultusunda hukuk devleti temeli ile demokratik düzene daha fazla yaklaşarak; O'nun "*Sanatsız kalan bir milletin, hayat damarlarından biri kopmuş demektir.*" öğretisi çerçevesinde oluştuğunu belirtmek isteriz.

Okulumuzun Eğitim Fakültesi öğretim görevlilerinden Aylin SÖZER' in vefatının derin üzüntüsü içerisindeyiz. Bu kapsamda dergimizin ilk sayısında öğretim görevlilerimiz ve öğrenci yazarlarımız ile birlikte kadına yönelik şiddet konusuna ağırlık vererek her türlü şiddetin karşısında tek ses olduğumuzu vurgulamayı amaçladık ve ilk sayımızı değerli Aylin SÖZER' e ithaf ettik.

Dergimizde öğretim görevlilerimizle birlikte yazar ekibimizin, yönetim kurulu üyelerimizin ve komisyon üyelerimizin de birçok yazısı bulunmaktadır. Hukuk Kulübümüzün Hizâ dergisinin ilk sayısına ülkemizde insana karşı şiddet konusu ile başlamanın üzüntüsüyle birlikte, hukuk devletinin ve sanatın ışığında bilgilenerken her geçen gün bu toplumsal sorunların azalarak biteceği temennisi içerisindeyiz. Bu yolda geleceğin hukukçuları olarak bir adım atmış olmanın mutluluğuyla ve sizlerle birlikte bu derginin amaçlarının ve katkılarının devamı için çalışacağımıza olan inancımızla yürüyerek; umuyoruz ki daha güzel ve iyi işlere imza atacağız.

Dergimizi çıkarma hususunda emeği geçen tüm arkadaşlarımıza ve öğretim görevlilerimize tekrardan sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

Saygı ve sevgilerimizle...

İBRAHİM HALİL TURAN

Bir vahim olay sonucu kaybettiğimiz Aylın hocamıza adanmış olduğumuz dergimiz; kadına yönelik şiddete karşı yüksek bir tepki amacı taşımaktadır. Ailesine, öğrencilerine ve tüm sevenlerine başsağlığı diliyorum...

2014 yılında kurulan güzide kulübümüz bir çok başarılarla imza attı. Bu başarıların en önemlileri kayıt altına alınabilenler olarak görüyorum. Hizâ dergimiz kayıt altına alınabilirlik açısından en önemli başarılarımızdan biri. Çünkü atalarımızın da dediği gibi 'Söz uçar yazı kalır.'

2020-2021 İAÜ Hukuk Kulübü Yönetim Kurulu dönemi diğer dönemlerden çok farklıydı. Dünyayı etkisi altına alan virüs sebebiyle birçok engel ile karşılaştık. Fakat birçok etkinlik yapmasını ve bu dolu dolu dergiyi oluşturmasını bildik.

Kulübümüz kapsamında ilk defa edebiyat ve hukuk içerikli bir dergi çıkarmanın gururunu yaşıyoruz. Bu gurur öncelikle Kültür Sanat Komisyonu üyesi çalışma arkadaşlarımın. Onları en içten dileklerle tebrik ediyorum. Ayrıca bizleri kırmayıp yazı yazan çok değerli fakülte hocalarımıza ve yazar olarak dergi içeriğini oluşturan değerli fakülte arkadaşlarıma saygılarımı sunuyorum.

Doktor Öğretim Üyesi Aylin Sözer Anısına

Bozulan dünya düzeninde her gün okunan cinayet haberleri, gazete manşetlerinde yer alan kadınlara, çocuklara, hayvanlara yapılan akıl almaz şiddetler hepimizi derinden yaralamaktadır. “Sevgi” adı altında uygulanan psikolojik ve fiziksel şiddetler, maalesef gün geçtikçe daha çok gün yüzüne çıkmaktadır. Fakat bu yolda mücadelenin bir gün biteceğine inanıyor; özgür, eşit ve güvenli bir dünyaya ulaşacağımız güne kadar tepkimizi koymaktan çekinmiyoruz. Bu yıl, İstanbul Aydın Üniversitesi ailesi olarak yaşadığımız kayıp, melek yüzlü Aylin hocamızın vefatı, hepimizi derinden sarsarak onun hatıralarını, amaçladıklarını yaşatma görevini de biz öğrencilerine yüklemiştir. Kendini, yarının inşasını kuracak olan ve bizleri karanlıktan aydınlığa çıkaracak minik yüreklere adayan Aylin hocamız bu kutsal görev için uğraşıp okulumuz öğrencilerine de bu yolda ışık tutmuştur. Her daim ışıklar saçan güler yüzlü, kızıl saçlı hocamızın öğrettikleriyle, sabırla her karanlığı aydınlığa çevirmek gayesiyle mücadele etmeye devam edeceğiz.

Bizler de İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Kulübü olarak, *Hiza Kültür, Sanat ve Hukuk Dergimizdeki* yazılarımızda milletçe kanayan yaramız olan bu durumlara yer vererek ortak bir ses, geleceğin hukukçuları olarak ortak bir bilinç oluşturmak istedik. İlk sayısını çıkardığımız Hiza Dergimizin de her türlü şiddetin durdurulduğu bu yolda bir araç olmasını temenni ederek bu sayımızın kapağını çok değerli “Aylin Sözer” hocamıza ayırdık. Tüm bu temennilerimizin gerçekleştiği, aydınlığa ulaştığımız günlere, güler yüzlü biricik Aylin Hocamızın anısına...

Ceren ÖZCAN
Nisa Hüma TÜRK

*Saygı
ve
Rahmetle...*

KADINA YÖNELİK ŞİDDET: AYLİN SÖZER HOCAMIZIN ARDINDAN

“Gönül isterdi ki, keşke kocaman sınıflarla da sizinle bunları daha derinlemesine inceleyebilseydik. Ama şimdilik bu platformda buluştuk, belki ileride yolumuz tekrar kesişir. Ben çocuğun yolunda ilerliyorum, çocuk için çalışıyorum, hep çocuklara faydalı olmaya çalışıyorum. Ve çocukların elini bırakmıyor değilim, çocukların benim elimi bırakmaması için elimden geleni yapmaya çalışacağım. Siz de çocukların elini bırakmayacağı öğretmenler olursunuz umarım. Çok teşekkür ederim her şey için bir sürçülisan ettiysem lütfen beni affedin. Sağlıkla kalın sağlıcakla kalın, hoşça kalın efendim.”

Bu sevgi dolu sözler bana değil, 29.12.2020 Salı günü öldürülen Doktor Öğretim Üyesi Aylın SÖZER Hocamıza ait⁽¹⁾. Kendisini şahsen tanımamakla birlikte, bu korkunç hadiseden sonra, sıklıkla ne kadar sevgi dolu, hayat dolu bir insan olduğunu duyduğum hocamızın eğitim anlayışını, yukarıdaki sözlerle dile getirdiği bir videoya Twitter’da rastlamam ile hakkındaki bütün bu olumlu düşünceler zihnimde pekiştirilmiş oldu. İnsana ve özellikle konumu gereği kadına yöneltilen bu şiddet ve cinayet haberleri gün geçtikçe artar bir hale geldi. Sosyal medyada, gazetelerde her gün nerdeyse en az bir şiddet haberine rastlamaya başladık. Şiddet vakıalarının hepsini derin bir üzüntü

ile karşılasak da, üzüntümüz şiddetin en korkunç boyutunun, aynı kampüsün içinde yer aldığımız, bu kadar yakınımızdan birisine yönelmiş olması, empati kurmanın daha da kolaylaşması nedeniyle hat safhaya yükseldi. Benzer ifadeleri, aynı günlerde gelen öğrenci mesajlarında da gördüm. “Evet, duyuyoruz, biliyoruz ve fakat bu kadar yakınımızda yaşanması çok sarsıcı oldu”, mesaj kutum benzer ifadelerle doldu. Yaşanan şiddetin boyutu bakiımdan ne yazık ki birçok benzer örnek olmakla beraber, akademisyen kimliği sebebiyle bizleri çok etkileyen Çankaya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Araştırma Görevlisi Ceren Damar ŞENEL Hocamızın da adını anmadan geçmek, bu yazıyı eksik bırakmak olur.

Yazı kapsamında bazı kavramların açıklanması üzerinde durulacaktır. Şiddet nedir, nasıl tanımlanmaktadır, artık bir insan hakkı ihlali olarak da görülen kadına yönelik şiddetten ne anlaşılması gerekmektedir, kadına yönelik şiddetin kaynağını oluşturan toplumsal cinsiyet eşitsizliği ne anlama gelmektedir, bu soruların cevapları, şiddetin ne olduğunu anlamamız için önemli olduğu gibi, şiddete karşı mücadele etmede de büyük rol oynamaktadır.

Latince “*violentia*” kelimesinden türetilen şiddet kavramı, kurallara karşı gelmek ve fiilen sert kullanarak davranmak anlamına gelmektedir. İngilizcede “*violence*” kelimesi ile karşılanan şiddet kavramı, başka fikirde olanlarla uzlaşmak

ya da ikna etmek yerine onları, kaba kuvvet kullanarak yola getirmek anlamında kullanılmaktadır. Türkçede ise şiddet kavramı “*bir hakaretin, bir gücün derecesi, yeğlilik, sertlik*” anlamına gelmektedir. Kökeni bu şekilde olsa da şiddet, çok genel bir kavramdır ve farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Şiddet ilk ve en yaygın şekilde, fiziksel güç kullanımı ile ortaya çıkan “fiziksel şiddet” olarak tanımlanmaktadır. Sonraki çalışmalarda şiddet, bireye zarar vermek için kullanılan güç olarak tanımlanmış ve bu zarar yalnızca ilk başta ifade edildiği gibi fiziksel zardan ibaret sayılmamıştır.

Zarar vermek, fiziksel olabileceği gibi duygusal, bilişsel olarak da tezahür edebilir. O halde şiddet, insanların yaşamlarının her aşamasında karşı karşıya gelebileceği bir olgudur ve kasten bir kişi ya da gruba yönelik üstünlük göstermek ve hâkimiyet kurmak amacıyla uygulanan fiziki, cinsel, ekonomik nitelikli zarara yol açan hareketlerin bütünü olarak tanımlanabilir. Şiddetin en dar tanımı, mağdurların bedensel olarak zarar gördükleri eylemleri ifade ederken; geniş anlamıyla şiddet, şiddetin ekonomik ve psikolojik biçimlerini de kapsar.

Şiddet kavramı konusunda şöyle bir değerlendirme yapmak mümkündür, fiziksel şiddet, en görünür olan şiddet türü olduğu gibi, ispatlanması bakımından da en algılanabilir olandır.

Fiziksel olmayan manevi bası, korkutma gibi psikolojik şiddet türlerinin nesnel ölçülebilir ölçütleri olmadığından, farkına varılması zor olabilir, hatta bu şekilde ortaya çıkan şiddet fark edilemeyebilir. Bu fark edilememe durumu, yalnızca üçüncü kişileri değil, şiddet gören ve hatta şiddet uygulayanı da kapsamaktadır. O halde psikolojik şiddet türleri, ispatlanması bakımından yargı organlarını zorlamakta ve hatta şiddet görenler tarafından, normalleştirilmesi sebebiyle, hayat boyu bile fark edilememesi söz konusu olabilmektedir.

Şiddet kavramını bu şekilde ortaya koyduktan sonra, kadına yönelik şiddetin kaynağı olarak görülen “toplumsal cinsiyet” kavramını açıklamak gerekli görülmektedir.

Cinsiyet terimi, kadın ya da erkek olmanın biyolojik yönünü, toplumsal cinsiyet terimi ise kadın ya da erkek olmaya toplum ve kültürün yüklediği anlam ve yine cinsiyet nedeniyle toplumun beklentilerini ifade etmektedir.

Biyolojik cinsiyet farklılıkları doğumla geldiği için öğrenilmemiş farklılıklar iken; toplumsal cinsiyet farklılıkları ise öğrenilen ve toplumsal hayat içerisinde kazanılan özellikler açısından gözlenen farklılıklardır.

Bu bağlamda toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeğin sosyal ve kültürel açıdan tanımlanmasını, toplumların bu iki cinsiyeti birbirinden ayırt etme biçimini, onlara biçtikleri toplumsal rolleri anlatmak için kullanılan bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet kavramı farklı zamanlarda ve farklı coğrafyalarda kadınlara ve erkeklerle yüklenen sorumluluğu ifade etmektedir. Buna örnek olarak erkeklerin daha sert, savaşçı, korumacı olarak nitelendirilirken; kadınların edilgen, naif ve kırılğan olarak nitelendirilmesi verilebilir.

Kadın ve erkeğin eşitsiz güç ilişkilerinden kaynaklı bir şekilde, kadınların toplumdaki bu güçsüz konumlandırılmalarından dolayı, toplumsal cinsiyet temelli şiddet büyük oranda kadını hedef almaktadır. Ayrıca bu şiddet, tek tek bireyleri ilgilendiren bir sorun değil; etkileri bütün bir topluma yansıyan sosyal bir problem olarak ortaya çıkmaktadır. Verilen bu şiddet tanımı ve toplumsal cinsiyet rolü de göz önünde bulundurulduğunda kadına yönelik şiddet; *“şiddet içeren, fiziksel güç ya da tehdit kullanılan, kadını korkutucu, zorlayıcı ya da ona zarar verici davranışlardır.”* şeklinde tanımlanabilir.

O halde yalnızca öldürme, fiziksel güç kullanımı gibi şiddetin en görünür biçimleri değil, korkutma, baskı altına alma gibi görece daha az görünür aktif ve pasif eylemler de kadına yönelik şiddet tanımının içine girmektedir. Kadına yönelik şiddet uzun bir süre, insan hakları ihlali olarak görülmemiş, bu durumlarda da şiddetle mücadele tam anlamıyla hak ettiği sonuca ulaşamamıştır. Ancak, verilen mücadelelerden ve değişen insan hakları anlayışından sonra, özel alanda ya da kamusal alanda gerçekleştirilmiş olup olmamasına bakılmaksızın, kadına karşı şiddet bir insan hakkı ihlali olarak görülmekte ve devletlere de bu hak ihlallerine karşı aktif bir mücadele yükümlülüğü getirilmektedir. Eşitsizlikten kaynaklanan kadına yönelik şiddet ilk olarak ana akım insan hakları belgelerinde yer bulmuş, ikinci bir yöntem olarak da kadın hak ihlallerini önlemeye yönelik yeni belgeler üretilme yoluna gidilmiştir. Kadına Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) ikinci yöntemin bir ürünü olarak karşımıza çıkmaktadır

“Kadının insan hakları”nın mücadeleler ve geliştirilen bu yöntemler ile birlikte bu şekilde kavramsallaşması, uygulama açısından da birtakım sonuçlara yol açmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde klasik insan haklarını temel alarak nötr bir cinsiyet anlayışıyla kurulan, yaşam hakkı, işkence

yasağı, özel ve aile hayatına saygı hakkı, etkili başvurma hakkı ve ayrımcılık yasağı maddeleri, kadına yönelik şiddet davalarında uygulanabilen/uygulanabilecek olan maddelerdir. Verilen mücadelelerin neticesinde kadına yönelik şiddet, uluslararası insan hakları belgelerinde ve yargı kararlarında insan hakkı ihlali olarak kabul edilmektedir. Bu gelişmeler, kadına karşı şiddetle mücadelede kadınları daha görünür ve güçlü kılmaktadır.

Kısaca özetlenmeye çalışılan, kadına yönelik şiddet ve bu şiddetin insan hakları ihlalinin bir tezahürü olarak uluslararası hukuk bakımından da kabul edilmesinin, şiddetin görünürlük kazanması ve bu farkındalığın oluşması neticesinde failerin cezalandırılması bakımından son derece önemli olduğudur.

NOT: İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Kulübü, Hiza Dergisi çıkartmaya hazırlandığı günlerde, tarafımdan “toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet” konularını kapsayan bir yazı istediklerini söyleyip, Aylin Hocamızı da anacağımız bir yazı olursa çok seviniriz diye belirttiler. Onlara bu vefalı ve ince düşünceleri için teşekkür ediyor, bu yazıyı şiddete maruz kalan bütün kadınlar nezdinde Aylin Sözer Hocamızın anısına adıyorum.

Şiddet Mağduru Kadınların Medyadaki Yeri ve Unutulma Hakkı

Teknolojinin her geçen gün gelişmesiyle beraber kişisel verilerimizde dijital ortamda daha da aktif hale gelmiştir. Bunun sonucu olarak kişisel verilerin korunması hakkı ihtiyacı doğmuş ve bu hak yasal düzenlemelerle güvence altına alınmaya çalışılmıştır. Unutulma hakkı ise kişisel verilerin ne kadar sürede depolanması veya tutulmasını, bireyin geçmişteki hatalarının gelecek planlarına engel teşkil etmemesini kapsamaktadır. “Unutulma Hakkı; üstün bir kamu yararı olmadığı sürece, dijital hafızada yer alan geçmişte yaşanan olumsuz olayların bir süre sonra unutulmasını, başkalarının bilmesini istemediği kişisel verilerin silinmesini ve yayılmasının önlenmesini isteme hakkı olarak ifade edilebilir.”(YHGK, 17.06.2015, E. 2014/4-56, K. 2015/1679).

Unutulma hakkının temel bir hak olarak tanınması fikrini geliştiren Kıta Avrupası Hukuk geleneğini şekillendiren İsviçre Federal Mahkemesi içtihatlarına göre unutulma hakkının kişilikler bütünleşmiş şeref, onurun korunması gibi unsurlarla ilgili olması dolayısıyla var olan ahlaki boyutunun yanında kişi güvenliğinin sağlanması kapsamında bireyin kendisine ait bilgilerin üzerinde “kontrol hakkı” da mevcuttur.

Danıştay’ın kişisel verilerin korunması hakkını tartıştığı kararında, kişisel verilerin korunması insan haklarının korunması konusundaki gelişmelere paralellik göstermekte; kararda herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilere erişme, düzeltilmesini ve silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi içermektedir. 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile “özel hayatın gizliliği ve korunması” maddesine eklenen fıkra ile unutulma hakkı anayasal bir şekilde güvence altına alınmıştır.

Silme/Unutulma Hakkı kişinin geçmişteki bir eylemi sebebiyle hayatı boyunca damgalanmama hakkının da bir uzantısı olarak ileride karşılaşılabileceğiniz olası mağduriyetlerinde önüne geçmiş olacaktır. Ülkemizde en büyük mağduriyetlerin biri yasal düzenlemelere rağmen kadına karşı şiddet içerikli haberlerin medyada gerçeğe aykırı ya da yanlış ifadeler kullanılarak mağdur bireylerin kişilik hakkının ihlal edilmesidir. Mağdurun yaşadığı olaylardan sonra ruh sağlığının bozulması, aile ve sosyal hayatının pasifleşmesi kısacası normal yaşantısına uyum sağlayamama gibi zor durumlara sebep olan dijital ortamdaki haber içeriklerin nasıl olması gerektiği, kişilik hakkının ihlal edilmesini önlemek ve

unutulma hakkının tanınması açısından oldukça önemlidir. Unutulma hakkının sınırlarının belirlenmesindeki en önemli kriter ise kişisel veridir. Kişisel Veri Koruma Direktifi’nin 2/a bendine göre; kişinin belirlenmesini sağlayan her türlü bilgi kişisel veri olarak tanımlanmıştır. Bu kapsamda kişinin ismi, fotoğrafı, yaşadığı yer, kimlik bilgileri, vergi numarası vs. kişisel veridir. Şiddet mağduru kadınlarla ilgili çıkan haberlerde mağdurun adı açıkça belirtilmese de yaşadığı yer ya da fotoğrafı ailesinin görüntüler kişiyi belirlenebilir hale getirmektedir. Unutulma hakkı ile ilgili Avrupa Birliği’nin, Kıta Avrupası hukuk geleneğinin ve Amerikan hukuk geleneğinin farklı yaklaşımları vardır. Karşılaştırılmalı hukukta unutulma hakkı ilk kez Veri Koruma Direktifi’nin “düzeltme ve silme” başlıklı 17. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir: Eğer veriler çok uzun süredir toplanış amaçları içinde kullanılıyorsa ve kullanıcıdan söz konusu verilerin kullanılmasına rıza göstermiyorsa veri denetçisi kullanıcıya ait verileri silmek veya daha fazla yayılmasını engellemekle sorumludur. Kıta Avrupası hukuk geleneğine göre kişilikle bütünleşmiş temel haklar, şeref ve özel hayatın gizliliği esas alınmış ve bu amaçla kişisel verilerin korunmasına ilişkin sınırlar kabul edilmiştir. Bu sınır mahkeme kararı ile

verilerin erişimin engellenmesine hükmedilebileceği gibi verilerin paylaşımı AİHM m. 8'e aykırı olacaksa bu verilere erişim engellenmelidir. Amerikan hukuk geleneğinin yaklaşımında ise bireylerin ifade ve basın özgürlüğü korunmaktadır. Bilgilerin paylaşılmasında kamusal yararın bulunması yeterli görülmüştür. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında kişilerin özel hayatının gizliliğini Google gibi arama motorlarının ekonomik çıkarlarının üstünde tutmakla beraber bunun tek istisnası o bilgilerin öğrenilmesinde kamunun üstün bir yararının olmasıdır.

Türk hukukunda ise unutulma hakkı Anayasanın 20. maddesinin yanında TCK m.134 vd.'da kişisel verilerin kullanılması ve özel hayatın gizliliğini ihlalini oluşturan eylemler suç olarak düzenlenmiştir. TMK m. 24 hukuka aykırı olarak kişilik haklarına saldırılan kimse hâkimden, saldırıda bulunanlara karşı korunmasını isteyebilir. Aynı maddenin devamında hukuka aykırı saldırıların sınırından bahsedilmiştir. Buna göre kişilik hakkı zedelenen kimse'nin rızası, daha üstün nitelikte özel veya kamusal yarar ya da kanunun verdiği yetkinin kullanılması sebeplerinden biriyle haklı kılınmadıkça, kişilik haklarına yapılan her saldırı hukuka aykırıdır. Saldırının hangi aşamada olmasına bağlı olarak davacı, hâkimden saldırı tehlikesinin önlenmesini, sürmekte olan saldırıya son verilmesini, sona ermiş olsa bile etkileri devam eden saldırının hukuka aykırılığının tespitini isteyebilir. Hukuka aykırı saldırı sonucu davacının maddi ve manevi tazminat istemleri saklıdır (TMK.m.25). Kanun koyucu adın korunmasını özel olarak düzenlemiştir: Adı haksız olarak kullanılan kişi buna son verilmesini; haksız kullanan kusurlu ise ayrıca maddi

zararın giderilmesini ve uğradığı haksızlığın niteliği gerektiriyorsa manevi tazminat isteyebilir (TMK.m.26). Benzer şekilde Türk Borçlar Kanununun 49. maddesinde kusura ve hukuka aykırı fiille başkasına zarar, verenin bu zararı gidermekle yükümlü olduğu ve 58. maddesinde kişilik hakkı zarar görenlerin manevi zararına karşılık manevi tazminat talep edebilecekleri düzenlenmiştir. Son olarak, genel hükümlere göre daha özel olan Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 26 Aralık 2014 tarihinde "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı" TBMM Başkanlığına sunulmuş, 24 Mart 2016 tarihinde kanunlaşmış ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 7 Nisan 2016 tarih ve 29677 sayılı Resmi Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve böylece kişisel verilerin korunması için gerekli hukuksal altyapı tamamlanmıştır. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin mevzuat öncesinde veri işleyen ve veri sorumluları, vatandaşların kişisel verilerini kanunda suç, kabahat veya haksız fiil içeren bir davranışa konu olmadığı müddetçe işleyebilmekteyken, şu anda kişisel verilerin korunması mevzuatında yapılmış olan köklü değişiklikler nedeniyle bu kadar özgür bir hareket alana sahip değillerdir. Kişilik hakları ihlal eden saldırıları basılmış eser yoluyla ve dijital

ortamda olmak üzere iki başlıkta inceleyebiliriz. Basılmış eser yoluyla mağdurların hukuka aykırı içeriği oluşturan kişilerin sorumluluğuna gidebilmeleri Basın Kanununun 13. ve 14. maddeleri ile mümkündür. Buna göre eser sahibi ile yayın sahibinin müteselsil sorumluluğu vardır. Eğer hukuka aykırı haber, bir süreli yayında yayınlanmışsa yazının yayınlanmasını takiben iki ay içinde aynı basılı eserde düzeltme ve cevap yazısı yayınlanması gerekmektedir. Böylece mağdurun zedelenen itibarını yeniden kazanması amaçlanmıştır. Günümüz teknolojisinde erişimin daha kolay sebebiyle dijital ortamda diğer içeriklere kaynak teşkil ettiğinden genelde tekrarlayan ve etkisi artan mağduriyetler yaşanmaktadır. Bu kapsamda mağdurların unutulma hakkını kullanmasını sağlayacak esas düzenleme "5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" dur. Burada içerik sağlayıcı hukuka aykırı haberi üreten kimse olarak tanımlanmış ve internet ortamında hakkında hukuka aykırı haber üretilen kişi sulh ceza hâkimliğine başvurarak erişimin engellenmesi ve bu içeriklerin yayından kaldırılmasını talepebilir.

Mevzuatımızdaki genel düzenlemelerin yanında 6284 sayılı kanunumuzda kadına şiddetin önlenmesi, koruma kararı verilmesi, mağdura geçici maddi yardım sağlanabilmesi düzenlenmiştir. Kadına şiddet tanımını kapsayacak biçimde mağduriyetlerin önlenmesi meselesi hem ulusal hem de uluslararası bağlamda devletin yükümlülüğü altındadır. Ülkemizde ise unutulma hakkına en fazla ihtiyaç duyan kesim, şiddet mağduru kadınlarımızdır. Yaşadıkları şiddete ek olarak birde topluma yeniden karışabilme ve medya aracılığı ile tekrarlayan mağduriyetler yaşamalarındansa bunlar en başta önlenmelidir. Bu açıdan sadece yasal düzenlemelerle yeterli olmaz, kamunun kolayca erişebildiği alanlarda kişisel veri ihlallerinin önüne geçmek için toplumsal bilinçlenmenin yanı sıra teknik ve kurum bazında ihlalleri en aza indireyecek veri işleme modeli kullanılmalıdır. Medyada kadına yönelik şiddete ilişkin haberlerin çoğunda kaynağı ciddiye belirlenmeyen

araştırmalara dayanmaktadır. Bazı haberler şiddeti uygulayanın açıklamalarına dayanarak belli nedenlerin şiddete yol açabileceği bilgisi okuyucuya verilmekte hâlbuki bu hâlde şiddet dolaylı olarak meşrulaştırılmış olur. Kadına yönelik şiddetin adını kullanmaktansa şiddeti uygulayanın işsiz ya da madde bağımlısı vs. benzeri sebepler gösterilerek şiddet gerekçelendirilmektedir. Mağdurun ya da şiddeti uygulayan ilişkin tanımlamalar uygulanan şiddetin haklılaştırılması ya da eleştirilmesini, karşı çıkmasını sağlayabilir. Bu sebepten ötürü habere konu olayın nasıl anlatıldığı, kullanılan dil oldukça önemlidir. Bunların yanında haberlerde kullanılan fotoğraflarda bir diğer kişilik hakkı ihlallerindendir. Nedeni şiddet uygulayanın fotoğrafı değil, mağdurun cinsel bir nesne olarak kurgulanmasını sağlayacak fotoğraflarıyla veya “kurban” olarak şiddete maruz kalmış halini görmekteyiz. Özellikle dijital ortamda bir haberin diğer haber sitelerin-

de kaynak teşkil etmesi, çok daha hızlı bir şekilde yayılması, uzun süre erişim sağlanması sebebiyle şiddet mağduru kadınlarımızın yaşadıkları tramvayı atlatmaları, çevresi tarafından hakkında çıkan bu haberlerle anılması olağan hayatlarına devam etmeleri daha da zorlaşmaktadır. Mağdurun geçmişte yaşadığı olayların geleceğinde tekrar karşısına çıkmamasını istemesinin temeli unutulma hakkı dayanır. Buna göre mağdur yaşadığı şiddete ilişkin yazılı ya da dijital ortamda kişilik haklarını ihlal eden haberlerin silinmesini, erişiminin engellenmesini talep edebilir. Şiddetin önlenmesini amaçlayan, mağdurun kişilik haklarını koruyan hükümlerin olağan hayatlarına devam etmeleri daha da zorlaşmakta, uygulandığı, medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin şiddet dışında başka gerekçelere dayandırılmadığı, toplumun doğru bir şekilde bilinçlenmesi için kullanılan ifadelerin daha dikkatli seçilmesi ve tekrarlayan mağduriyetler yaşanmaması en büyük temennimizdir.

Evlenen Kadının Soyadına Yönelik Gelişmeler

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesi kadının evlenmeyle birlikte erkek eşin soyadını almasını zorunlu tutmuş, kadının önceki soyadını ise; ancak erkek eşin soyadının önünde kullanabilmesine imkân tanımıştır. TMK m. 187 hükmü, eşler arasında cinsiyet ayrımcılığına yol açan farklı muamele nedeni teşkil etmesi ve kadının kişilik hakkını ihlâl ettiği gerekçeleriyle birçok defa yargı yoluna taşınmıştır. Kadının evlendiğinde sadece kendi soyadını kullanmaya yönelik istemi, gerek somut norm denetimi sonucunda Anayasa Mahkemesi gerekse adli yargıda üst derece mahkemesi tarafından, bu hususta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye aleyhine ihlâl kararları bulunmasına rağmen uzun yıllar kabul edilmemiştir.

Ancak 1982 tarihli Anayasa'da 2010 yılında yapılan değişiklik üzerine Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvuru imkânının tanınmasıyla birlikte, Anayasa Mahkemesi 2013 tarihli kararında başvurucunun, TMK m. 187 çerçevesinde cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldığı ve bu bakımdan özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesi nedeniyle Ana-yasa'nın 2., 10., 12., 17., 20., 41. ve 90. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlâl edildiğini ileri sürmesi üzerine Mahkeme, TMK m. 187'yi AY m. 10 uyarınca cinsiyet eşitliğine

aykırılık teşkil etmesi bakımından değil, kadının evlenince önceki soyadını kullanamamasını AY m. 17 bakımından değerlendirilmiş ve bu hususta "herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu" hükmünden hareketle AİHS (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi) m. 8'e atıf yapmak suretiyle soyadının kişiliğin ayrılmaz bir parçası olduğunu, kişiliğin manevi varlığı kapsamında ele alınması gerektiğini, aksi halde bunun AY m. 17 uyarınca manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkına yönelik bir müdahale oluşturacağına karar vermiştir. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi AY m. 90/V uyarınca usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası antlaşmalarda yer alan düzenlemelerin kanun hükmünde olduğunu ve bu bakımdan kanun hükümleri ile aralarında uyumsuzluk bulunması halinde antlaşmalara öncelik tanınması gerektiğine hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararının ardından Yargıtay'ın ilgili dairesi 2015 tarihli kararı ile evlenen kadının soyadına ilişkin içtihadını değiştirmiş ve yerel mahkemenin, Türkiye'nin imzalamış olduğu AİHS m. 8, 14. maddeleri gereğince üye devletlerin herkesin özel ve aile hayatına saygı gösterilmesini,

demokratik bir toplumda zorunlu olmadıkça bu hakların kullanılmasına müdahale etmemeyi, Sözleşme ile tanınan hak ve özgürlükten yararlanmanın ayrımcılık yapılmadan sağlanmasını taahhüt ettiğini, keza Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ile de (CEDAW) Türkiye Cumhuriyeti'nin insan hakları ve temel özgürlüklerin kadınla erkek eşitliğine dayalı olarak kullanılmasını, kadınlara karşı ayrımcılık oluşturan mevzuatın değiştirilmesini ve bu arada sözleşmenin 16. maddesiyle kadına evlenmede erkeklerle eşit hak sağlanmayı, bu bağlamda aile adını, mesleğinin seçimini eşit olarak sağlamayı yüklediğini belirttiği kararını onamıştır. Yerel Mahkeme ayrıca kararında kadının evlendiği zamana kadar sahip olduğu soyadı ile tanındığını ve evlendikten sonra da bu soyadını kullanmakta hukuki yararı olduğuna; ancak davacının hukuki yararının yanında asıl olarak Türkiye'nin taraf olduğu antlaşmalarda yer alan hükümler ile TMK m. 187'nin çeliştiğine ve bu halde üstün norm niteliğinde olan ve AY m. 90 gereğince Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülemeyen uluslararası antlaşma hükümlerinin uygulanması gerektiğine hükmetmiştir.

Anayasa Mahkemesi'nin bireysel başvuru sonucunda verdiği kararın ardından Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, yerel mahkemenin direnme kararını onamak suretiyle kadının evlenince sadece kendi soyadını kullanabilmesinin yargı yoluna başvurmak suretiyle yolunu açmış olsa da, söz konusu karar ne yazık ki, Türk hukukunda kadın erkek eşitliğinin sağlanması açısından tatmin edici bir sonuç doğurmaktan uzaktır. Zira yukarıda değinilen kararlar doğrultusunda yürürlükteki mevzuatta söz konusu ihlâlin giderilmesine yönelik henüz bir düzenleme yapılmadığı görülmektedir. Eşler arasında eşitlik ilkesi gözetilmeksizin ayrıntılı bir kanuni düzenleme gerçekleştirilmediği sürece eşlerin soyadı bakımından uygulamada yeknesaklığın sağlanması da oldukça güçtür. Bu konuda yıllardır çeşitli kanun değişikliği teklifleri sunulsa da , soyadı konusunda kanun önünde kadın-erkek eşitliğinin sağlanması TBMM'nin önceliğini teşkil etmemiştir.

Her ne kadar son yıllarda Yargıtay içtihadını değiştirmiş ve Anayasa Mahkemesi de bireysel başvuru sonucunda hak ihlâline yönelik kararlar vermiş olsa da kadın evlendiğinde sadece kendi soyadını kullanmaya yönelik haklı istemine hâkim kararıyla ulaşabilmektedir. Evlendiğinde sadece kendi soyadını kullanmak isteyen kadın, yargı yoluna başvurduğunda bu yol hem çetrefilli hem de uzundur. Uygulamada kadının bu yöndeki talebi için haklı nedene dayanma zorunluluğu aranmasa da kadının bu hakkını ancak dava açmak suretiyle elde edebilmesi ona büyük külfet yüklemektedir.

Aile mahkemelerinin görev alanına giren kadının soyadı davasında dava kural olarak Nüfus Hizmetleri Kanunu'nun 36. maddesinin birinci fıkrası gereği kadının yerleşim yerinin bulunduğu nüfus idaresine yöneltilmektedir. Eklemek gerekir ki, davanın yöneltildiği nüfus idaresi yerel mahkemede bir beyanda bulunmasa dahi

kararı çoğunlukla üst derece mahkemesine taşımakta ve bu açıdan yargı boş yere meşgul edildiği gibi, davacı da bu yönde hakkına; ancak uzun süren, zahmetli bir yol sonucunda ulaşabilmektedir.

Kadının evlilikte sadece kendi soyadını kullanmasına ilişkin yargı yoluna başvurduğu vakit karşılaşılabilecek başka bir sorun; erkek eşin aile mahkemesi tarafından davaya davalı sıfatıyla müdahil edilmesidir. Kadının evliliğinde kendi soyadını kullanmasına ilişkin davanın TMK m. 27/ I çerçevesinde görülmeyip; buna karşılık erkek eşin aynı hükmün son fıkrası bakımından itiraz hakkının varlığını kabul etmek usulen bir çelişki arz edeceği gibi, esasen dava yolu ile korunduğu kabul edilen kadının kişilik hakkının niteliğine de aykırılık teşkil eder. Her ne kadar kadının kendi soyadını kullanması istemine dayanan davanın; TMK m. 27/I çerçevesinde ad değişikliği davası sayılmaması, onu söz konusu değişiklik

için haklı nedene dayanma yükümlülüğünden kurtarsa da gerek husumetin erkek eşe yöneltmesi gerekse erkek eşin bu değişikliğe TMK m. 27/IV uyarınca itiraz hakkının varlığının kabul edilmesi yine bu istemin niteliğiyle çelişecektir. Şöyle ki; erkek eşin davalı olarak davaya müdahil edilmesi, esasen kanun koyucunun soyadı hükmü ile amaçladığı savunulan aile birliğini ve bütünlüğünü sağlama, devam ettirme gayesini zedelemesinin yanında, kadının kişilik hakkının bir değeri teşkil eden soyadını taşıma hakkında yine erkek eşin söz hakkının bulunması gerektiği gibi bir sonuç doğuracaktır. Eklemek gerekir ki, Türk hukukunda yıllar süren yargılama süreciyle birlikte buna dair maddi, manevi sarf edilen zahmetler ve mahkemelerin erkek eşini davaya müdahil ederek eşleri davacı- davalı olarak karşı karşıya getirmesi göz önüne alındığında bu yola başvurmaya cesaret edecek kadın sayısının fazla olamayacağı açıktır. TMK m. 187 hükmünün hem eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmesi hem de kadının kişilik hakkının ihlâline sebep olması gerekçesiyle bireysel olarak dava yolu sonucunda bu hükmün uygulama alanından çıkmak yeterli değildir. TMK m. 187 hükmünün ivedilikle Anayasa'nın 10. ve 41. maddelerinde yer alan cinsiyet eşitliği ilkesine göre değiştirilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Doç. Dr. Murat Volkan DÜLGER ile Kadına Yönelik Şiddetin Ceza Hukuku Boyutu Konulu Röportaj

1.İstanbul sözleşmesinden çıkılmasından sonra meydana gelen şiddet olaylarında, sözleşmeden geri çekilmekle birlikte artış olduğu yani artık şiddetin bir yaptırımı yokmuş gibi görülmekte maalesef. Bu durumun önüne geçilmek için neler yapılmalı?

Türkiye’de kadına karşı şiddet olgusal bir problem. Şiddet özellikle aile içinde olduğunda yaptırımsız kalıyor. Eskiden böyle bir durum vardı: şiddet aile içinde olduğunda müdahale edilemiyordu. Ancak günümüzde artık böyle bir şey yok. Fakat yine polise gidildiğinde “Kocandır, döver.” gibi bazı söylemlerle karşı karşıya kalmak mümkün oluyor. Dolayısıyla bunun önüne geçebilmek için en ağır cezanın verilmesi gerekiyor.

2.“İstanbul Sözleşmesi Yaşatır” sloganını hepimiz duymuşuzdur. Sözleşmenin uygulanmasına yönelik bu denli isteğin sebebi TCK’nın İstanbul Sözleşmesi olmadan etkisinin olmaması mı? Kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair kanuni düzenlemelerde TCK ve 6284 sayılı kanun sizce yeterli mi?

Bazen kavram karmaşası oluyor. Duruma açıklık getirelim: İstanbul Sözleşmesi çerçeve bir sözleşmedir; neyin nasıl yapılacağını gösterir. Aslında TCK’daki hükümler cezalandırmak açısından yeterli. TCK iyi uygulandığında gerçekten iyi ve yeterli bir kanundur. Yine, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun da son derecede iyi

ve modern bir kanun; ayrıca mahkemeler de bu kanunu uyguluyorlar. Örneğin mahkemede uzaklaştırma kararı verilmiş. Erkeğin kadına 100 metreden yakınına yaklaşması yasak. Fakat bunu önleyen bir şey var mı? Yok. Bunun uygulanması için bir kolluk kuvveti görevlendirilse evet, gerçekten bir koruma sağlarız. Yine de, en önemli husus ailedir. Biz bunu aile içinde veremezsek çözüm bulamayız. Şiddetle yetişen, şiddet göstermeye meyilli olur. Bunu en temelden çözmemiz gerekir. Dolayısıyla sırf İstanbul Sözleşmesi kalktı diye TCK veyahut 6284 sayılı kanunu kötüdür diye bir durum söz konusu değildir. Zira uluslararası sözleşmeler, iç hukuktaki keyfi değişiklikleri sınırlamak ve iç hukukta yapmadığınızı nasıl yapacağınızı göstermek amacıyla getirilir.

3. Cezaların caydırıcı nitelikte olması nasıl mümkün kılınabilir?

Cezaların caydırıcı nitelikte olmasının yöntemini, geçmiş yıllarda 1700'lerde ünlü İtalyan ceza hukukçusu Cesare Beccaria söylemiştir: "Cezaların ağır veya uzun olmasının caydırıcılık üzerinde bir etkisi yoktur. Cezaların caydırıcı olmasının esas sebebi kesin uygulanmasıdır." Dolayısıyla yargılama çok iyi olmalı, yargılamanın sonucunda ne ceza veriliyorsa sonuna kadar -saatine kadar uygulanmalı. Fakat eğer suçlu gerçekten infaz süresinde rehabilite olmuşsa, topluma tekrar kazandırılabilir. Bu durumda cezada indirim yapılabilir. Bu durumda direkt olarak cezada indirim yapılması, ceza-adalet sisteminde adaleti sağlayamamaya yol açar.

4. Cezada indirim yapılırken her zaman yazılı kanunlara göre mi hareket ediliyor yoksa insanların da düşündüğü gibi gereksiz indirim yapılıyor mu? Yapılan indirimlerle failerin korunduğunu düşünüyor musunuz?

Cezada indirimler kesinlikle kanuna göre yapılır. Bu, suçta ve cezada kanunilik ilkesinin bir sonucudur. Burada en çok eleştirilen husus, TCK.m.62'deki "takdiri indirim nedeni" yani "iyi hal" indirimi. Toplumda karıştırılan bir algı var, "Takım elbise giydi, iyi hal indirimi aldı" diye. Aslında sadece takım elbise giydi diye iyi hal indirimi almıyor. TCK.m.62 kişinin işlediği suçtan bağımsız olarak yargılama esnasındaki duruşu, yargılama makamlarıyla yaptığı işbirliği vs. dikkate alınarak yapılan bir indirim. Burada hâkimin vicdanı önemli. O kişiyi hep aynı hâkimin yargılaması, o kişi üzerinden hâkimin belirli bir fikrinin olması

ve hâkimin de görevini layıkıyla yerine getirmesi önemli. Fakat maalesef gerçekte böyle olmuyor. Genellikle davalar çok uzun sürüyor ve o kişiye birden fazla hâkim bakıyor. TCK'nın ve CMK'nın kurgusu ile uygulama o kadar farklı ki... Bu yüzden bunlar ortaya çıkıyor. Tabii burada basın da dili çok önemli. Basına çoğunlukla takdiri indirimin yapıldığı yargılamalar çıkar. Aslında bu yargılamaların çoğunda hakimler takdiri indirimi uygulamıyorlar. Olayın gidişatına, kişiye vs. bakıp takdiri indirim nedenini uygulamaya gerek olmadığına karar veriyorlar. Dolayısıyla basının her söylediğine itibar etmemek gerekir.

5. Bir kadın koruma talebinde bulunduğu zaman, geri dönüşü ne zaman gerçekleşir?

Koruma talebini mahkemeden istemek gerekir. Bu konuda mahkemelerin hakkını yememek lazım. Koruma talebi konusunda gerçekten çok hızlı işleyen bir sistem var. Bir veya iki güne koruma talebi çıkmış oluyor.

6. Fail veya şüpheli hangi durumlarda adli kontrol şartı ile serbest bırakılır? Failin tutuklu yargılanması için neler yapılmalı?

Tutuklama, bir koruma tedbiridir. Bir kişiyi tutuklamak, bir başarı değildir. TCK.m.100'de yazılı olan tutuklamayı gerektirecek nedenlerden biri varsa veya CMK.m.100'deki katalog suçlarda belirtilenler olduğu takdirde (tutuklama nedenleri varsayılar) ancak tutuklama gerçekleşebilir.

Ama yine de koruma tedbirlerinden elde edilmesi ile amaçlanan durum ancak tutuklama tedbiri dışında elde edilemeyecekse ve adli kontrol de bu amaçlanan durumu yerine getirmeye elverişli değilse (örneğin yurtdışına çıkma yasağı veya haftada bir gün karakola imza atma gibi), en son çare olarak tutuklamaya başvurulur. Tutuklamanın üç tane amacı vardır: 1-Delillerin karartılmasını önlemek, 2- kişinin yargıdan (kovuşturmadan ve soruşturmadan) kaçmasını önlemek, 3- eğer bir mahkûmiyet olursa o mahkûmiyet kararı sonucunda cezanın infazını sağlayabilmek. Bir hukukçu olarak şunu bilmemiz çok önemli: Esas olan kişinin tutuksuz yargılanmasıdır. İstisna tutuklu yargılama halleridir. Bu da masumiyet karinesinin gereğidir. Tutuklama koruma tedbirinde “en üst şüphe derecesi” yani “kuvvetli şüphenin” olması gerekir. Kuvvetli şüphe ile kastedilen, eldeki deliller ve yapılacak yargılama sonucunda yüzde doksan oranında o kişinin mahkûm olacağını göstermesidir.

7. Uzaklaştırma kararı pratikte neden doğru bir şekilde uygulanmıyor, uzaklaştırma kararına uyulup uyulmadığının neden takibi yapılmıyor?

Bunun temeli alt yapıyla ilgilidir. Bizde her türlü iş polise bırakılıyor. Mahkeme tebligatını yapmak, uzaklaştırma kararını uygulamak, suç soruşturmasını yapmak, devlet büyüklerini korumak gibi birçok şeyi polis yapıyor. Halbuki polisin görevleri bellidir. Ya idari kolluk görevini yapar suçu önler ya da suç işlenirken sonra adli kolluk görevini yapar. Bu konuda sosyal hizmetler organları tarafında bir alt yapı oluşturulması gerekiyor. Cebir ve şiddet olayı olması ihtimalinde polis devreye girmelidir, polisin bunun için özel birimleri olmalıdır. Ancak biz bütün görevleri tek bir polise yüklüyoruz. Bunun nedeni, istihdam edeceğimiz her bir kişi maliyet olmasındandır. Almanya'da bu sistemin çok iyi işleminin birinci sebebi herkesin kurallara çok iyi uyması, ikincisi ise

bu işlemleri yapanlara ciddi düzeyde maaşların verilmesidir. Ancak biz en ciddi işi yapanlara bile iyi düzeyde maaşlar vermiyoruz. Bir ülkede en ciddi işi öğretmenler yapar çünkü biz yarınlarmız onlara emanet ediyoruz, insanların eğitim ve öğretimini onlara bırakıyoruz. Peki biz bu öğretmenlerimize ne kadar maaş veriyoruz? Görüldüğü üzere her şey birbirleriyle bağlantılı.

8. Kadının beyanı esastır hususu eşitlik ilkesine aykırı mıdır? Hangi durumlarda kadının beyanı esas alınır?

Bu hususun çıkış noktası şudur: Ankara'da çok ünlü bir avukat yanında çalışan stajyerine cinsel tacizde bulunuyor. Stajyer suç duyurusunda bulunuyor ve dava açılıyor. Bu suçlara bakan Yargıtay Ceza Dairesi diyor ki: Hukuk fakültesi mezunu, gelecekte bu mesleği yapacak, namusunu ortaya koyarak durduk yere böyle bir iftirada bulunmaz dolayısıyla mağdurun beyanı burada esas alınır. Bu sonuç somut

olaya uygun bir şekilde uygulanmıştır ve zamanla içtihat haline gelmiştir ancak her somut olaya direkt olarak mağdurun beyanı esastır ilkesini uygulamak doğru değildir. Sonuçta bir bu kadarda kötü niyetli insanlar sırf istediği olmadı diye karşı tarafta bu şekilde iftira atıp "Bana cinsel tacizde bulundu" diye suç duyurusunda bulunanlar da var.

Ceza muhakemesi hukuk kurallarına baktığımızda "kadının beyanı esastır", "mağdurun beyanı esastır" diye bir kural yoktur. Ceza hukukunda bütün deliller eşit derecededir. Hâkim bunu vicdani ile değerlendirir. Ceza muhakemesi hukukunda yasak olan tek şey yasak yöntemlerle, hukuka aykırı yöntemlerle elde edilen delillerdir. Bunun dışında her delil birbiriyle eşit derecededir ve değerlidir. Ancak cinsel suçlarda en büyük sorunumuz suçun hep kapalı kapılar ardında işlenmesi. Ne tanık var ne kamera kayıtları var. Bu suçlarda olaydan sonra gerçekleşen olaylardan, kişilerin davranışlarından yola çıkarak hâkim karar

vermeye çalışıyor bu sebeplerden ötürü çok zor davalardır. Kesin olarak tekrar söylüyorum ki "mağdurun beyanı esastır" diye bir kural yoktur. Kadınlarımızın bu suçla karşılaştıkları zaman çok sert ve net bir şekilde tavır göstermesi gerekiyor. Zira genellikle (nitelikli cinsel saldırıda bulunanları hariç tutuyorum) basit cinsel saldırı veya tacizleri gerçekleştiren insanlar genellikle özgüveni olmayan ve korkak insanlardır. Bu yüzden sert ve kesin bir tepkiyle karşılaştıklarında bunun devamını getiremezler dolayısıyla bu konuda önce mağdurun kendisini koruması gerekiyor.

9. Davalarda sosyal medyanın etkisinin hangi yönde olduğunu düşünüyorsunuz, bu kadar çok kamu baskısını iyiye yoruyor musunuz?

Hayır. Bu “Twitter Sulh Ceza Hakimliğinin” olmaması gerekiyor. Koruma tedbirlerine sulh ceza hakimliğinin karar verir. İyi veya kötü yapısı eleştirilebilir bu ayrı bir konu ama sosyal medyadan etkilenerek tutuklama kararı veremez. Bu baskının olmaması gerekir. Nitekim bu baskının olduğunu açık bir şekilde görüyoruz. Bir olay sosyal medyaya, yansıdığında hemen tutuklama kararı veriliyor veya tutuklamaya sevk edilen serbest bırakılmış, sosyal medya hemen bu serbest bırakılma kararına itiraz ediyor itirazı değerlendiren sulh ceza hakimliğinin bu sefer tutuklamaya karar veriyor. O zaman sulh ceza hakimliğinin ne önemi kalıyor? Madem sosyal medya bu kadar önemli öyleyse Twitter karar versin. Yani maalesef ki bu durum Türkiye’nin gerçeği. Bilimsel toplantılarda ben de bu soruyu sordum, etkilenmiyor demişlerdi ama insanız sonuçta etkilenmemek mümkün değil.

10. Görüntülerin sosyal medyada yayınlanması sizce doğru mudur?

Ben bunda bir sakınca görmüyorum. Toplum bilinçlensin, gerçekleri görsün. Kadına karşı şiddete son zamanlarda bu kadar çok duyarlı olunmasını sebebi sosyal medyaya çok fazla yansıtılması, okullarda yatılı kurslarda çocukları istismar edenlerin ortaya çıkmasında sosyal medyanın etkisi çok büyük ama hâkimlerin bundan etkilenmemesi gerekir. Avukatların, akademisyenlerin hukukçuların verilen kararları eleştirebilirler ancak habercileri gazetecilerin “böyle karar olur mu”, “kanunlar yeterli değil” şeklinde eleştirilerini doğru bulmuyorum.

11. Sizce kadına şiddetin çözümü kanunlar mıdır?

Kesinlikle hayır. Bunun asıl çözümü anne ve babaların çocukları düzgün yetiştirmesidir. Ancak Türkiye’de öyle bir algı var ki muhafaza kesimde kadını dövmek serbest, seküler sol görüşlü tarafta kadını dövmek yasak. Evet ilkesel olarak bunlar söylem olarak söylenebilir ama uygulamaya baktığımızda sağcı, solcu, zengin, fakir, dindar, inançsız hiç fark etmiyor. En eğitilmiş en aydın kesimde bile kadına karşı şiddet vakalarını görüyoruz.

12. Eşinden şiddet gören kadının eylemin bitmesinden sonra onu öldürmesi halini ifade eden örselenmiş kadın sendromu ceza sorumluluğunu kaldıran ya da azaltan bir durum olarak kabul edilebilir mi?

Bu çok sorunlu bir durum. Kadının sürekli olarak şiddet görmesi sonucu eşini öldürmesi acaba bir meşru müdafaa hali midir? Açıkçası bizim kanunumuzun normatif düzenlemesi bu tür bir yoruma elverişli değil çünkü gerçekleşen ve gerçekleşmesi veya tekrar etmesi muhakkak olan bir tehlike durumunda, saldırıyı def etmek için yapılan saldırıda meşru müdafaa söz konusu. Halbuki burada düzenli olarak kadına yapılan bir şiddet var

ve kadın artık bundan kurtulmaya çalışıyor ama burada bundan kurtulmanın başka çözüm yolları da var; polise başvurulması gibi. Ancak bir çözümsüzlük halinde bunu yapar. Dolayısıyla burada mevcut düzenlemelerimize göre meşru müdafaa değil haksız tahrik gündeme gelebilir.

Bu düşünce sadece kadınlarda değil herkeste var. Cezayı sonuna kadar uygulamazsanız bu husus halkın kafasında “yap-

tığı yanına kalacak” şeklinde oluşuyor. Sizin adaleti hızlı bir şekilde, dağıtıp haklı ve haksız birbirinden ayırmanız gerekiyor. Ülkemizde kadınlar, fiziksel ve ekonomik yönden daha zayıf konumda olduklarından adalete ulaşmaları daha zor olduğu için bu durum onlar içinde geçerlidir.

Ceza Hukuku Departmanı

Kübra YILDIRIM

Rabia SARISAÇLI

AVUKAT BÜŞRA KARADAYI İLE “KÜÇÜK ŞEHİRDE AVUKATLIK YAPMAK” ÜZERİNE

CEREN ÖZCAN

1) Kısaca kendinizi tanıtabilir misiniz? Hukuki serüveninizden bahsedebilir misiniz?

Ben Büşra KARADAYI. 26 Haziran 1994 doğumluyum. Balıkesir'in Susurluk ilçesinde doğup büyüdüm. İlkokula burada gittim, liseyi Savaştepe Anadolu Öğretmen Lisesi'nde okudum. Öğretmen lisesinde okusam da öğretmen olmayı hiç düşünmedim. Lise son sınıfta da sevdiğim bir hocamın yönlendirmesiyle hukuk yazdım ve 2012 yılında İzmir Dokuz Eylül Üniversitesine başladım. Buradan 2016 yılında mezun oldum.

Üniversitedeyken İzmir'e çok alıştım. Son sınıfta da bana İzmir'den ayrılmak çok zor gelmeye başlamıştı. İzmir çok başka bir şehir insanları da şehrin kendisi de çok güzel. Bu yüzden okuldan sonra da acaba İzmir'de mi devam etsem diye düşündüm. Fakat sonra biraz daha geniş açıdan durumumu değerlendirdim. Mesleğimi ne şekilde sürdürmek istiyorum, hangi şartlarda çalışmak zorunda kalırım, ekonomik açıdan nasıl

Genç ve başarılı avukatımız Av. KARADAYI ile mesleki tecrübesi ve staj aşamasında karşılaştıklarından yola çıkarak avukatlık mesleğini masaya yatırdığımız keyifli bir röportaj gerçekleştirdik.

tatmin olurum gibi soruları kendime sorarak yaşadığım şehre dönmeye karar verdim. Susurluk'ta ağır ceza mahkemesi bulunmadığından burada staj yapamıyorduk bu yüzden Balıkesir merkezde stajımı başlattım. Stajımın ikinci altı ayında en az 5 yıllık kıdeme sahip bir avukatın yanında staj yapıyoruz. İkinci altı ayımı da orada tamamladıktan sonra, aynı büroda avukatlık yapmaya başladım ve 2 yıl orada çalıştım. 2020 yılında da Susurluk'ta kendi ofisimi açtım.

2) Staj deneyimlerinizden bahsedebilir misiniz (Karşılaştığınız sorunlar, ilginç deneyimler vb.)

Staj yapacak bir büro bulurken ve stajımı başlatırken takdim belgesi düzenleyecek avukat bulurken ben de zorlandım. Çünkü ben onları onlar da beni tanııyordu. Ama bu konuda bana Susurluk'taki avukatlar yardımcı olmuştu.

Staj yapacağım büro için de baroya başvurmuşum. Şahsen tanıdığım birinin olmadığını, staj yapacak bir yer aradığımı söyledim ve Baro başkanımız sağolsun bana ve benimle benzer durumda olan arkadaşşıma da yardımcı oldu. Dolayısıyla Baro sayesinde bu problemleri kolayca çözdük.

3) Küçük bir şehirde büro açmanın sizin için avantaj/dezavantajlarından bahsedebilir misiniz?

İzmir'de okurken bu konu üzerine ben de düşündüm. Büyük şehirde daha çeşitli davalar görebilirdim belki belli bir alanda uzmanlaşmam da mümkün olabilirdi. Daha sosyal bir hayatım daha çok aktivite fırsatım olabilirdi. Evet, büyük şehir birçok açıdan daha avantajlı görünüyor fakat bizim mesleğimiz için çevrenin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Sizi tanıyan insanların size ulaşması kendi şehrinizde daha kolay oluyor. Bunun farkını il merkezinden kendi yaşadığım ilçeye döndüğümde bile çok net gördüm.

Büyük şehirlerde belli alanlarda uzmanlaşmış, isim yapmış avukatlar veya büyük hukuk büroları zaten mevcutken henüz yeni mezun olmuş biri olarak ve hiç kimseyi tanımadığım ve tanınmadığımı da düşündüğümde büyük bir şehirde büro açmak beni tedirgin etmişti. O nedenle küçük şehri tercih ettim.

Avantajı ise ailem ve tanıdığım herkesin burada yaşıyor olması. Uzun yıllardır şehir dışında okuyup, çalışıp sonrasında şehrinizdeki insanlara hizmet vermeye hazır olarak geri dönüyorsunuz. Ben çok güzel tepkiler aldım çok olumlu karşıladım. İnsanların bir yerlerden sizi tanıyor olmasının onlara daha çok güven verdiğini gördüm.

Kısaca küçük şehirde tanınmak çok daha kolay, insanlar size zaten saygı gösteriyor ve az önce de bahsettiğim gibi güvenlerini kazanmak da daha kolay oluyor. Maddi kaygılarınız da daha az oluyor. Küçük şehirde masraflarınız da küçük haliyle. Burada avantaj ve dezavantaj değerlendirmesi yaparken aslında kişisel özellikler kişisel beklentiler belirleyici oluyor diyebiliriz. Bunların dışında zaten yaptığınız iş her yerde aynı, nerde olursanız olun insanlara hukuki yardımda bulunuyorsunuz.

4) CMK 'da kaydınız var mı, varsa yaşadığınız şehir sizin için tatmin edici oluyor mu?

Evet, kaydım var. Mesleğin ilk zamanlarında, müvekkillerle dolu bir büro sizi beklemiyorsa, CMK'dan kazandığınız ücret sizin küçük de olsa gelir kaynağınız oluyor. Ücretler çok yüksek olmasa da bizim şehrimiz için, arkadaşlarım aracılığıyla diğer şehirleri de kıyasladığımda, makul olduğunu söyleyebilirim.

5) Geriye dönüp baktığınızda öğrencilik hayatınızda veya mesleğe başlangıç kısmında şunu değiştirmek isterdim ya da farklı yapardım dediğiniz bir konu var mı?

Üniversite hayatında zaten iyi bir öğrenciydim. Dersleri düzenli takip ederdim. Sadece teorik açıdan değil, hocaların tecrübeleri de benim dikkatimi çekerdi. Hayat tarzı, mesleki duruşu, meselelere hukuki yaklaşımı hakkında bile hocalardan çok şey öğrenebiliyorsunuz.

Çok duyacağınız "teori ve uygulama çok farklı" sözünün biraz gerçeklik payı var aslında. O yüzde uygulamayı da öğrenmek adına mesleğin ilk yıllarında ya da öğrenciyken bir süre bir büroda çalışmanın faydalı olduğunu düşünüyorum.

Örneğin HMK bilginiz sağlam olsa da, duruşma düzenini, duruşma adabını kitaplardan ya da kanundan öğrenmeniz çok mümkün olmayabilir. Özellikle staj yaparken bunları öğrenmeniz yararlı olacaktır. Ben de staj dönemimde duruşmaları daha çok takip edebilmeyi, daha çok dosya incelemeyi isterdim.

6) Bu meslek hususunda kendinizi en güçlü gördüğünüz özelliğiniz nedir veya hangi özelliğe sahip olmak isterdiniz?

Disiplinli ve sorumluluk sahibi olduğumu düşünüyorum. Diğer meslektaşlarım gibi ben de kimsenin hak kaybına uğramasını istemem. Müvekkillerle etkili iletişim kurabilmek, onları anlayabilmek için empati duygunuzun da gelişmiş olması bence önemlisi. Çünkü öncelikli olan istekleri anlayabilmek.

Anlattıklarının hukuken ne anlama geldiğini o an anlaya bilmeniz de önemli. Çünkü insanlar bazen kendilerini ve meselenin özünü aktarmada zorlanabiliyorlar.

Araştırmayı ve öğrenmeyi seviyorum ki bu da mesleğimiz için olmazsa olmaz. Çünkü sürekli bir öğrenme sürecinin içindeyiz. Yeniliklere de ayak uydurmamız kendimizi güncellememiz gerekiyor.

Bunların hepsini eksiksiz yapı biliyor muyum? Tabii ki hayır ama bunun için çabalıyorum.

Sahip olmak istediğim özellik ise, işi işte bırakabilmek, özel yaşamıma taşımamak, olayları çok içselleştirmek. Bunun da zamanla törpüleneceğini düşünüyorum.

7) İlk davanızda, nasıl bir tutum sergilediniz ve bu konuda neler tavsiye edersiniz?

Aslında teorik bilgim mevcuttu nasıl bir yol izleyeceğimi biliyordum fakat uygulamada dava ne kadar sürer, ne kadar sürede sonuç alırız, maliyeti ne olur gibi müvekkillerin sorularına cevap veremediğimi fark ettim. Çünkü henüz tek başıma yürüttüğüm bir dosya olmamıştı. Bizim mesleğimiz sürekli öğrenmeyi gerektiriyor. Her şeyi biliyorum edasıyla hareket etmek zararlı olabilir, her davadan önce, hukuki bilgimize ne kadar güvenseniz de bilgilerinizi tazelemek yeniden araştırma yapmak size yarar sağlayacaktır. Ezbere konuşmak, sonuç hakkında garanti vermek -ki zaten veremeyiz- yarardan çok zarar doğurabilir.

9) Mesleğinizi bir cümleyle ifade edecek olsanız bu cümle ne olurdu?

Bir cümle ile ifade etmem mümkün değil. Sorumluluklarımız çok fazla, yaptığımız iş her ne kadar somut, elle tutulur olmasa da insanların hak arayışında çok büyük öneme sahibiz. İşimizi yaparken bağımsız olmamızsa benim için en önemlisi. Hem çok fazla sorumluluğu olan hem de bu sorumlulukları yerine getirirken herkesten bağımsız olarak çalışma imkânı sunan bir meslek avukatlık mesleği.

8) Çalışacağınız alanı (ihtisas alanı) belirlemede nasıl bir yol izlediniz / çalışmaktan daha çok keyif aldığınız alan hangisi?

Aslında uzmanlaşamama küçük şehrin dezavantajlarından bir tanesi diyebilirim. Çünkü sadece bir veya birkaç alanı seçtiğinizde sizi tatmin edecek kadar dosyanız olmayabilir ve maddi açıdan tatmin olmayabilirsiniz. Hukuk hayatın her alanında yer alan ve çok geniş çalışma imkânı sunan bir bölüm. Dolayısıyla herkeşe göre değişir fakat benim için en keyif aldığım dosyalar ceza dosyalarıdır.

10) Hukuk alanı dışında meslek için de faydalı olabilecek ne tür hobiler önerirsiniz/ ya da yaptıklarınız neler?

Çok güzel bir soru fakat günümüzde pandemi sebebiyle yapabilecek pek bir hobimiz de kalmadı (gülüşmeler). Fakat bence bol kitap okumak, spor yapmak çok önemli. Ayrıca iş stresinden uzaklaşmak için doğada vakit geçirmek de çok rahatlatıcı oluyor. Zihnimizi tazeleyebilmek bizim için önemli.

GÖBEKLİ TEPE'NİN GİZEMİ

Dünya'nın en önemli antik tapınakları arasında başlarda gelen, UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası listesine alınan bu gizemli yapı son zamanlarda oldukça merak uyandırmaktadır.

Hakkında yazılan kitapların belgesellerin ardından Atiye dizisinin yayınlanmasıyla birlikte daha çok gündeme gelmeye başlayan bu yapı peki neden bu kadar dikkat çekmektedir? Ve hatta bu gizemli yapının piramitlerden dahi önemli bir hal almasının altındaki sebepler nelerdir?

Göbekli Tepe'yi değerli ve etkileyici kılan öncelikle, ait olduğu zaman dilimidir. Göbekli Tepe'nin, bilinen ilk yerleşim yerinden önce inşa edildiği ve bilinen en eski tapınak yapılarından en az beş bin yıl eski olduğu anlaşılmaktadır.

Anadolu toprakları yalnızca günümüzde değil, binlerce yıl öncesinde de birçok topluluğa ve kültüre ev sahipliği yapmıştır.

İnsanlık tarihinin açık ara en eski inşa edilmiş yapısı olan Göbeklitepe'nin önemi yadsınamaz. Bu yapı aynı zamanda ilginç bir keşif hikâyesine sahiptir.

1986 yılıydı. Göbeklitepe arazisi Mahmut Yıldız'a aitti. Amcası Şafak Yıldız tarlasını sürüyorken büyük bir taşa denk gelmişti. Taşa baktığında tarihi bir değeri olabileceğini düşünen Şafak Yıldız çareyi Şanlıurfa müzesinde bulmuştu. Taşı almış ve Şanlıurfa müzesine götürmüştü. Ancak o zamanın müze müdürü aynı zamanda da tarih öğretmeni

olan müdür, taşın sıradan bir taş olduğunu, bir çeşit kireç taşı olduğunu söylemişti.

Şafak Yıldız yanılmış mıydı? Bu olumsuz değerlendirilmenin ardından taş müze deposuna kaldırılmış ve unutulmuştu, yıllarca kimse tarafından önemsenmemişti.

Yıllar geçmişti, 1992 yılıydı. Hilvan'daki Nevali Çori'de kazı yapmak için kente gelen Alman Prof. Dr. Klaus Schmidt müzenin deposunda raflarda saklanan taşı görmüştü ve çok değerli olabileceğini düşünmüştü. Ve

ardından taşın yaşını öğrenmek için birçok test yapmıştı. Bu taş yapılan testler sonucunda anlaşılmıştı ki tam 12 bin yıl öncesine aitti. Hemen ardından gerekli izinleri alan Klaus Schmidt, tarihin en önemli arkeolojik keşiflerinden olan Göbeklitepe'nin kazısını başlatmıştı.

Peki Göbekli Tepe nedir tam olarak?

Elbette bu kadar önemli olmasının başında yapının çok eski zamanlara dayanmış olmasıdır. Tapınağın yapılışı 12 bin yıl öncesine yani M.Ö. 10 bin yılına kadar uzanmaktadır. Nitekim Göbeklitepe; tarihin en eski insan yapıtı olan İngiltere'deki Stonehenge' den 7000 yıl, insanlık tarihinin en önemli yapılarından Mısır Piramitlerinden ise 7500 yıl öncesine dayanmaktadır. Ve aynı zamanda yazıyı bulmuş olan tarihteki ilk uygarlık olan Sümerler'den bile 6000 yıl eskiye dayanmaktadır.

Göbeklitepe'nin keşfi şimdiye kadar süregelen bilgileri derinden sarsmıştır.

Bilinen tarihsel süreçte insanlar ilk olarak göçebe bir yaşam içerisindeydiler. Avlanarak yaşamlarını sürdürüyorlardı. "Cıvalı Taş Devri" olarak öğretilen Neolitik Dönem'de yerleşik hayata geçmiş, hayvanları ve bitkileri evcilleştirmiş ve tarıma başlamışlardır. Ardından bu yaşam biçimi tarımın keşfedilmesiyle birlikte su kenarlarında yerleşik bir yaşama bırakılmıştı. Yerleşik hayata geçilmesinin ardından ise tapınaklar inşa etmişlerdi. Ve dini törenler düzenlemişlerdi.

Peki ya Göbeklitepe zamanında tarım biliniyor muydu? Bilinmiyordu. Oysaki Neolitik Dönem'den 2 bin yıl önce Göbeklitepe'de bulunan, yüksekliği 6 metreyi bulan ve tonlarca ağırlıktaki taşlar 2 kilometre mesafelerden taşınarak getirilmişti. Hem de el arabası, tekerlek, yük hayvanları olmadan tüm bunlar nasıl yapılmıştı? Bunu yapabilmek için binlerce insanın organize olması gerektiği çok açıktır. Tarımdan önce tapınak inşa etmişlerdi. Yani süregelen tarım >yerleşik hayat >din sıralamasında soru işaretleri olduğu ortaya çıkmıştı.

Bazı düşüncelere göre Göbekli Tepe bir yerleşim yeri değildir.

Burayı özel kılan sebeplerin başında da bu gelmektedir. Göbekli Tepe, insanlığın yerleşik hayata, tarıma geçmesinden birkaç bin yıl öncesinde de bir çeşit sosyal oluşumun, inanış sisteminin, hiyerarşinin bulunduğuna işaret etmektedir. Burada bulunan dikilitaşların üzerindeki kabartma, oyma ve boyamalarda, simgesel ve stilize anlatım tarzı dikkat çekmektedir. İşçiliklerdeki ustalık, yüksek bir bilince ve estetik anlayışa işaret etmektedir. Bu durum şunu gösteriyor: insanlık daha tarım yapmıyorken, yazıyı keşfetmemişken, henüz hayvanları bile evcilleştirmemişken, böyle eserleri yapabiliyordu!

Aynı zamanda Kazılarda Neolitik döneme ait, boyları 3 ila 6 metre, ağırlıkları da 40 ila 60 ton olan, yabani hayvan figürlü "T" biçimli dikili taşlar bulunmuştur. 8 ila 30 metre çapında dairesel ve dikdörtgen şekilli, dünyanın en eski tapınak kalıntıları ve yaklaşık 12 bin yıl öncesine ait olduğu belirtilen 65 santimetre uzunluğunda insan heykeli gibi çeşitli tarihi eserler de gün yüzüne çıkarılmıştır.

Bilim insanları ve uzmanlar, ortaya çıkarılan bölgenin, insanların belli aralıklarla toplanıp ibadet ettiği ya da şölen yaptığı bir tören alanı olduğunu düşünmektedir. Kazılarda çok miktarda hayvan kemiğine ulaşılsa da hiç insan kemiğine ulaşılamaması insanların burada konaklamadıkları, bir amaç için toplandıkları ve dağıldıkları fikrini düşündürmektedir.

Celal Uludağ kazılar yapıldığı sırada "Burada bulunan steller, stilize edilmiş insan sembolleri. Burada bir hikâye anlatılıyor. Burada çok üst düzeyde heykeltıraşlık söz konusu ve buranın bir inanç merkezi olduğu tespit edilmişti. İnsanlar bu alanda yıllın belli dönemlerinde bir araya gelerek ritüeller gerçekleştiriyorlardı. Atalarını anıyorlar. Atalarına kurbanlar adanmışlar ve bunları da taşlara resmetmişler." yorumumda bulunmuştu.

Göbekli Tepe, Neolitik Dönem hakkındaki bakış açısını şu şekilde değiştirmiştir:

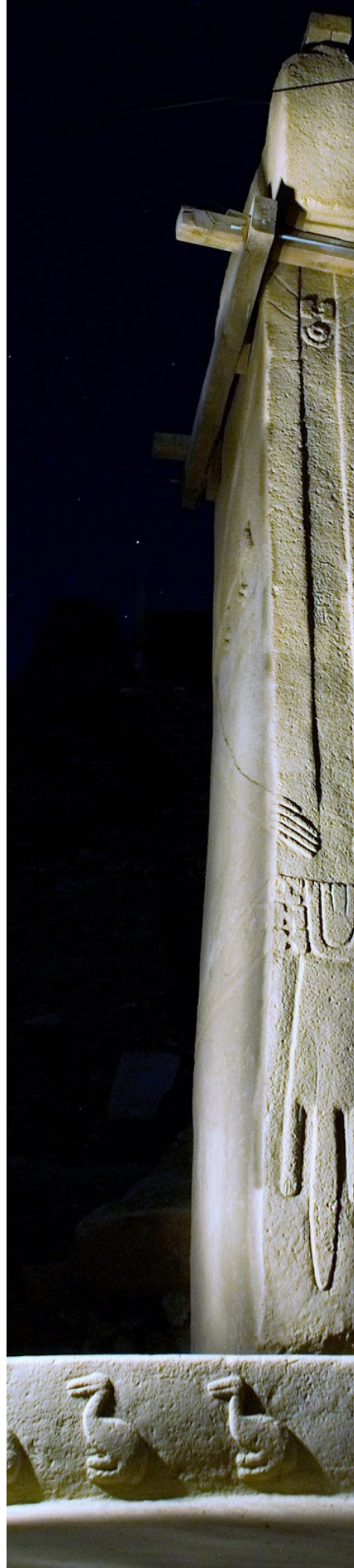
Avcı-toplayıcı toplulukların ilkel ve dinden yoksun olmadığını aksine zengin bir dinsel inanışa sahip olduğunu göstermiştir.

Karmaşık ve görkemli tapınakların, yerleşik hayata geçişten ve tarımsal üretimden önce inşa edildiğini kanıtlamıştır.

Ritüel amaçlı tapınakların yapılışını en az beş bin yıl öne çekmiştir.

Toplumsal yaşama geçiş dinsel inanışları ortaya çıkarmamış, aksine dinsel inanışlar insanların dini duygularla birlikte hareket etmelerini sağlamış ve toplumsal yaşama geçişi tetiklemiştir.

İlk neolitik yerleşim yerleri, tapınakların konumu göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur.

Ancak Göbeklitepe'nin gizemi halen varlığını sürdürmektedir.

Her geçen gün yeni bilgilerle karşılaşacağımız aşikâr. Nitekim Göbeklitepe'nin yalnızca %20 sinin toprak altından çıkarıldığı düşünülürse, tamamı toprak altından çıktığı zaman daha sarsıcı bilgilerle karşılaşacağımız olası bir durum olarak varlığını sürdürmektedir.

İKİ DÖNEM, İKİ FARKLI EDEBİYAT ANLAYIŞI

Edebiyat, insanın kendini ifade ve diğer insanlarla arasındaki iletişim ihtiyacını karşılamaya yönelik bir uğraş olmasıyla birlikte geçen zamanlar içerisinde göstermiş olduğu değişim ve gelişimle derinlik ve zenginlik kazanmıştır. Yaşanılan zamanın zaruretlerindeki farklılaşma edebiyatın da yörüngesinin başka mecralara yönelmesine sebep olmuştur. Farklı ihtiyaçlar, farklı söylem şekillerini ve türleri de beraberinde getirmiş, edebiyat adına farklı devirlerin yaşanmasına sebep olmuştur.

İçsel bir faaliyet olarak başlayan edebiyat, ortaya çıktığı toplumların şartlarına göre şekillenmiştir. Bu, insanlar arasındaki olası iletişimin ve sosyalliğin bir gereği olarak görülebilir. Bununla beraber, ortaya çıkan edebiyat ürünlerinden yola çıkarak bir geri okuma yapıp, o ürünlerin ortaya çıktığı devirle alakalı fikri çıkarımlarda bulunmak da mümkündür.

Türk edebiyat tarihinin devirlerini dikkate aldığımızda birbirinden çok farklı devirlerin edebiyat üzerindeki yoğun etkisini görmek mümkündür. Hareketli bir coğrafyada yaşamak, farklı kültürlerle etkileşime geçmek hususunu kolay hale getirmiştir. Türk edebiyatında bir dönem Fars kültürünün yansımalarını, bir dönem Arap kültürünün yansımalarını görmek bu duruma açık iki örnek olarak görülebilir. Hatta edebiyatımız, içinde hüküm sürdüğü toprakların Hindistan'a kadar uzanmasıyla o bölgenin edebiyatına dair söylem biçimlerini de kendi bünyesinde tatbik imkânı bulmuştur.

Edebiyatımız açısından doğu kültürünün etkisinin azaldığı ve etkileşim ibresinin batı edebiyatına kaydığı 19. yüzyılda ise karşımıza kısa ama dikkat çeken değişim dönemleri çıkmaktadır. “Neden böyle oldu?” sorusunun cevabı tarih bilimi ilgilendirse de edebiyatın kapsayıcılığı ve hemen her bilim dalına nüfuz etme özelliği sebebiyle edebiyatı da ilgilendiren bir kimliğe sahiptir.

Osmanlı Devleti'nin özellikle son zamanlarında içinde bulunduğu duruma bakacak olursak, Batı devletleri ile ilişkileri artmış fakat bu etkileşim genellikle de Osmanlı Devleti'nin aleyhine olmuştur. Siyasi ve ekonomik güçsüzlük beraberinde kültürel zayıflamayı da getirmiştir. Artık Türk edebiyatı, batı edebiyatının dümen suyuna girmiş ve yönünü tamamıyla olmasa da batıya dönmüştür. Art arda gelen edebiyat dönemlerinden Tanzimat edebiyatı ve Servet-i Fünun edebiyatı dönemlerini mukayeseli olarak değerlendirdiğimizde gerek

ortaya konan edebi ürünlerden gerekse de dönemin edebiyatçılarının fikri yapısından sosyo-kültürel bir çıkarım yapmak ilginç olacaktır.

3 Kasım 1839'da ilan edilen Gülhane Hattı Hümayun'u ile başlayan ve adına Tanzimat Dönemi denilen bu dönemde batı etkisini fazlasıyla edebiyatımızda gözlemlemek mümkündür. Ziya Paşa ve Namık Kemal'in öncü olduğu kabul edilen bu edebiyat akımı, batı'ya ait türleri uygulamanın yanında fikri olarak da özellikle Fransa'da ortaya çıkan akımları edebiyatın merkezine koymuşlardır. Vatan, millet, hürriyet, adalet, hak, kanun vb. kavramlar artık edebi metinlerde daha belirgin şekilde kendini göstermeye başlamıştı.

Öyle ki, yazdığı şiirlerindeki vatana dair unsurları sık sık kullanmasından dolayı Namık Kemal “Vatan Şairi” olarak anılagelmiştir. Diğer yandan Ziya Paşa'nın terkib-i bendleri ve terci-i bendlerinde işlediği konulardaki eleştirel dili hala geçerli bir tesire sahiptir. Bu iki edebiyat adamı özelinde, bu dönem edebiyatçılarının yeni bir toplum inşa etme gayretlerini ortaya koydukları ürünlerde görebilmekteyiz. Bu durum, “Sanat toplum içindir!” düşüncesinin bir yansıması olarak da görülebilir.

Toplumda görülen aksak ve çarpık yanların dile getirilip çözümler sunma çabası bu dönemde genel bir tavır olarak benimsense de devletin işleyişi içinde belirli mertebe ve makam sahiplerinin tepkisini üzerlerine çekmeleri de kaçınılmaz bir durum olmuştur. Kim bilir, Ziya Paşa hangi devletlûyu muhatap alarak onun damarına basacağı şu beyti söylemiştir:

Afv ile mübeşşer midir as-hâb-ı merâtib?

Kânûn-ı cezâ âcize mi hâs demekdir?

(Makam mevki sahibi olanlar af ile müjdelenmişler midir? Ceza kanunu aciz olanlara mı mahsustur?)

Tanzimat Döneminin başlangıcında yüksek sesle söylenen “hürriyet, eşitlik, hak” kavramları, zamanla eski canlılık ve tesirini yitirmiş, yerine ise baskılanan bir toplum gelmişti. Bu, sadece bir siyasi değişim olmamakla beraber hayatın tüm ünitelerinde de kendini göstermiştir.

Artık edebiyatçılar içlerinde bir ukde olarak kalsa da toplumsal sorunlardan, hürriyetten, haktan, eşitlikten bahsetmek yerine ürünlerini fikri temellerden ziyade hissi temalar üzerinde inşa etme yolunu tercih etmişlerdir.

Bu değişim, adını Recaizade Mahmud Ekrem’in çıkarmış olduğu Servet-i Fünun dergisinden alacaktır. Derginin başına daha sonra geçecek olan Tevfik Fikret, sadece dergiye değil, içinde bulunduğu dönemde de yeni bir form kazandıran isimlerden biri olacaktır.

Kısa sürede yaşanan bu köklü değişimin pek çok farklı sebebi olmakla birlikte yurtdışına çıkan ve eğitimi orada tamamlayıp geri gelen isimlerin Türk Edebiyatında yeniliğin kapılarını zorlamaları büyük bir role sahiptir. Bunların başında ise bir tıp doktoru olan Cenap Şehabettin’in cildiye uzmanlığı için gittiği Paris’ten yurda dönüşü sonrası sembolizmin temsilcisi hale gelmesi örnek olarak verilebilir.

Edebiyat-ı Cedide adıyla da anılan Servet-i Fünun edebiyatçıları içinde buldukları toplumsal yapının tesiriyle kendilerinden önceki Tanzimat döneminde var olan pek çok tutumu terk etmek zorunda kalmışlar ve belki de “sanat, sanat içindir!” söylemini tercih etmişlerdir. Eleştirmek, şikâyet etmek, muhalefet etmek ve halkı bilinçlendirmekten ziyade duygular ve hayallerle bezeli ürünler ortaya koymuşlardır.

Sonuç olarak, birbirinin ardı sıra gelen bu iki dönemin arasındaki sanat ve edebiyata yaklaşım farklılığına dikkat

çektığımız bu yazıda bunun sebeplerine dair ipuçlarını da değerlendirmeye çalıştık. Edebiyatçı veya daha genel bir ifadeyle sanatçı, içinde yetiştiği topluma ürünlerini sunarken kendi iç dünyasındaki gerçekler kadar, dış dünyası diyebileceğimiz toplumdaki gerçekleri de göz ardı etmemesi gerekmektedir. Bu gerçeklik öngörüsü, söylenen ve dinleyenlerin uyumunu sağlamada gerekli bir yaklaşım olsa da baskılanan ve ifade özgürlüğünün olmadığı toplumlarda olumsuz bir tesir icra etmektedir. Sınırlanan ve kalıplara sokulmaya çalışılan bir ifade gücü asla kendisinden beklenen yararlı tesiri icra edemeyecektir.

"Her gün aklımdan geçiyorsun, insan bir selam verir."

AŞIK VEYSEL

AŞIK VEYSEL

*“Dünyaya geldiğim anda,
yürüdüm aynı zamanda,
iki kapılı bir handa,
yürüyorum gündüz gece.”*

Bir ömür bütün gerçekliğiyle en sade biçimde ancak bu kadar ince bir dille anlatılabilirdi. Onun hayatını anlatırken yine onun cümlelerini kullanmak isteme sebepim sanırım tam da bu. Bu üslubun samimiyet ve inceliğinden mahrum kalalım istemiyorum.

1894'te Sivas Şarkışla'da dünyaya geldiği anda iki kapılı hanın “doğum” denen kapısından girmiş ve yürüme-ye başlamıştı. Daha yeni hoş geldin demişti ki dünyaya, zamanın ve kaderin acımasızlığı mı dersiniz bilmem, iki kapılı handa daha ilk adamlarıyla tutunmaya çalışırken hayata, küçücük yaşta iki kız kardeşini çiçek hastalığından kaybetti. Çiçek acımasızmış o zamanlarda. Veysel'e ettikleri de bu kadarla sınırlı kalmamış.

Veysel de düşmüş çiçek hastalığına. Veysel atlatmış bu illeti fakat sol gözünü bu hastalıktan yitirmiş. Şimdiki gibi teknolojinin imkânlarının yurdun en ücra köşelerini bile donattığı, tıpta çarelerin tükenmediği zamanlardan değil, 1890'li yıllarda Anadolu'dan bahsediyorum. Hastane büyük nimet Sivas'a diye boşuna dememişler yani... Sağ gözünü de bir kazadan sonra kaybedince kendi deyimiyle dünya başına zindan olmuştu Veysel'in.

İyice içine kapanmış kimseyle konuşmaz olmuştu Veysel. Babası Karaca Ahmet; Veysel'in diğer çocuklarla oynamadığını görünce ona oyalansın diye bir bağlama alır.

Veysel bağlamasını çok sever ve başlar çalmaya. Başlarda başka ozanların eserlerini söyleyen Âşık Veysel 40 yaşından sonra kendi eserlerini oluşturur: türküler, şiirler, sözler... Yaşadıklarından sevinci, sevgileri, hüznüleri, acıları, uhdeleri döktü bütün eserlerine. Nitekim 1. Dünya Savaşı için seferberlik ilan edildiğinde; Veysel'in kardeşleri ve yakın arkadaşları cepheye gitmiş, biraz yalnız hissetmekle beraber savaşa gitmeyi çok isteyip gidememiş olmanın içinde bıraktığı uhdeyle bir türkü yaktı.

*“İftihar ettiğim büyük
muradım,
Türk oğluyum temiz
Türk'tür ecdadım.
Şehit ismi yazılıydı
soyadım,
Kanım ile mezarının
taşına.
Ne yazık ki bana olmadı
kısmet
Düşmanı denize dökerken
millet
Felek kırdı kolumu
vermedi nöbet
Kılıç vurmak için düşman
başına.”*

Kardeşleri seferberliğe gider fakat şehit düşerlerse Veysel'in yapayalnız kalacağını düşündüklerinden gözleri arkada kalır. Bunun üzerine ailesi Veysel'i akrabalarının kızı olan Esmâ ile evlendirirler. Fakat feleğin oyunları bir türlü bırakmaz Veysel'in peşini. Önce yeni doğan erkek çocuğunu daha sonra ise anne ve babasını ölüm denen çaresizlikle ayırınca Veysel'den, karısı ve iki aylık kızıyla yalnız kalır.

Toprak ondan çok insan aldığı için mi yoksa vefayı ölümden gayrısında bulamadığından mıdır bilinmez fakat boşuna dememiş "benim sadık yârim kara topraktır" diye. Veysel karısını sever sayardı fakat karısı Veysel'e hiç de sağdık kalmadı. Sezmiş midir bilinmez; karısının bir gece yarısı aşığıyla kaçacağını hissedince, onca sene emeğini kendisinden esirgemeyen karısının gurbet ellerde sefalet çekmesine içi el vermemiş. Bir keseyi parayla doldurmuş. İçine bir de kâğıda yazılı not.

Kadının ayakkabısı içine koymuş. Gece olup Esmâ sevdalısıyla koşarak kaçarken ayağında bir şeyin ağırlık yaptığını hissetmiş. Fakat köyün dışına çıkana dek duraksayıp bakmamış ayakkabısına. Köyün dışına çıktıklarında ayakkabısını çıkarıp baktığında içinde bir kese dolusu para görünce şaşırarak içindeki notu okur.

*"Güzelliğin on par etmez, bu bendeki aşk olmasa
Eğlenecek yer bulamaz, gönlümdeki köşk olmasa."*

İki aylık kızıyla yalnız kalan Veysel'in koca yüreğinden kopan Türkünün de sözleridir bu kelimeler. Giden gider, hayat devam eder. Âşık sazı elinde susmamış, 1931 yılında yapılan Halk şiirleri bayramı ile hayata yeniden tutunan ozan; Gülizar isminde bir kadınla evlenir. İki kapılı handa yürümeye devam eder.

1973 yılında akciğer kanserine yakalandığında iki kapılı hanın ikinci kapısına dayanmıştı.

*"Düşünülürse derince,
uzak gözükür görünce,
yol bir dakika miktarınca,
gidiyorum gündüz gece."*

*Ve ölümü sezdiğinden
midir bilinmez;*

*"Gün ikindi akşam olur,
gör ki başa neler gelir,
Veysel gider adı kalır,
dostlar beni hatırlasın."*

"Dostlar beni hatırlasın!"

diyerek son türküsünü yazmış, bir dakikalık yol son bulmuş fakat ölen beden olsa da eserleri yaşamaya devam etmiştir. Türküleri senelerce söylenmiş ve unutulmamıştır. Dostlar beni hatırlasın diyen şair bugün her daim güzel anılır.

KADILAR YOKUŞU VE PRENSES JAMILA'NIN HİKAYESİ

ENİSE KALAFAT

Ordu'nun Ünye ilçesinde yer alan kadılar yokuşu, Osmanlı Devletinde birçok kadıların yetiştiği yerdir. Kadılar, yokuşa konaklar yaptırıp yaşadığı için adını buradan almıştır. Bu sokak orijinal taş yolları ve taş işçiliğinin en güzel örneklerini bizlere sunmaktadır.

Kadılık, Osmanlı devlet yapısında bir makamın adıdır. Günümüzdeki hâkime karşılık gelmekle birlikte o dönemin yapısı itibariyle kentlerde dini otoriteyi sağlamaktaydılar. Osmanlı Devleti'nin her köşesinde yargıyı sağlar, belediye başkanlığı yapar, görevliler hakkında rapor düzenlerler, merkezden gelen emirleri halka, halkın şikayetlerini merkeze duyururlar, mahkemelere gelen davaları çözer, noterlik yaparlardı. Bu makam Cumhuriyetin ilanı ile 1924 yılında kaldırılmış ve yerini bugünkü mahkemelere bırakmıştır.

Anlatılanlara göre zamanında Veysel Kadı, Osmanlının değişik coğrafyalarında görev yaptıktan sonra son görev yeri Mısırdan emekli olur. İki kız çocuğu Fahira, Layla ve bir Mısır prensesi olan eşi Jamilâ'yla (Cemile) memleketi Ünye'ye gelir ve Kadılar Yokuşundaki babası Ali Kaptan'ın konağına yerleşir. Ancak eşi Cemile ve iki kızı çok mutsuz bir hayat yaşıyorlardı ve

devamlı sağlık sorunları vardı. Beklenmedik bir anda yakalandıkları bulaşıcı bir hastalıkla iki kızları ölmüştü. Bu durum sonucu dünyası başına yıkılan Cemile hiç kimseyi tanımadığı bu şehirden gitmek istiyordu ve bunun için planlar yapmaya başlamıştı. İskeleye giderek Mısırdan Ünye'ye yük getiren bir yelkenli aradı. Nihayet Mısırlı bir kaptanla anlaşarak belirli bir miktar altın karşılığında İskenderiye limanına bırakılacaktı. Cemile bu planı için altınları biriktirip sarnıçta gizliyordu. Bir sabah konağın penceresinden yelkenlinin yavaş yavaş limana geldiğini gördü. Birkaç parça eşyasını hazırlayarak altınları almak üzere sarnıca indi, tam sarnıcın içine girmişti ki o anda oradan geçmekte olan evin hizmetçisi sarnıcın kapağını açık gördüğü için kilitleyerek gitti.

Prenses sarnıcın içinde kalmıştı, bağırmalarını ve çığlıklarını kimse duymadı. Limanda bekleyen yelkenli akşama doğru yükünü boşaltıp prensesin gelmediğini görünce limandan ayrılmıştı. Prenses Cemile günlerce sarnıcın içinde açlık, susuzluk ve soğuktan ülkesinden çok uzaklarda acı bir şekilde hayata veda etmişti. Konaktakiler ise prensesin kaçtığını düşünerek çevre köylere haber saldılar fakat bir sonuç alamamışlardı.

Prensesin kaybolmasının üzerinden bir yıl sonra konakta zamanla garip sesler duyulmaya başlanmış ve bir kadın sesinin hüznü türkü söylediği duyuluyordu. Veysel artık her gece Cemile'yi rüyasında görmeye başlamış ve ona sürekli "Ben sarnıcın içindiyim gel beni al" diyerek Veysel'i boğmaya kalkmıştı.

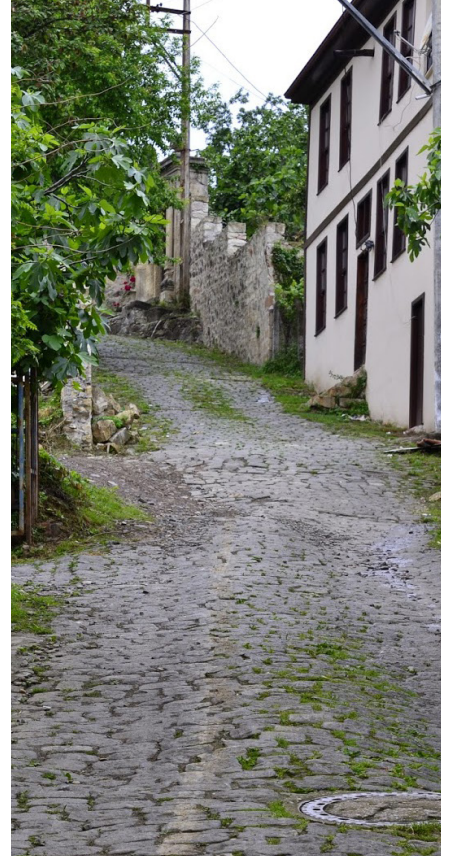
Bu rüyanın ardından Vey-
sel dayanamayıp ya-
nına birkaç kişi alarak
sarnıcın yanına gitmiş ve ka-
pağını açarak içeri bakmış-
lardı. Prenses Cemile'nin
iskeleti sarnıcın içindeydi.

Veysel Kadı ne yaptıysa pren-
sesin hayaletinden kurtulama-
dı. Bir sürü hacı hoca ve bü-
yüçülerle uğraşmaktan aklını
kaybetmiş, geceleri prensesin
ve çocukların mezarlarının
yanına giderek orada yatıp
bahçe duvarına çıkarak va-
kitli vakitsiz ezan okuyordu.
Böylece birkaç yıl o şekilde
yaşamış ve bir gün duvardan
düşerek hayatını kaybetmişti.

Yaşanan bu olayın ardından
konakta daha sonra oturan
kişiler durumu şöyle ifade
etmişti:

*“Bazı geceler sabaha
karşı prenses, çocuklarıyla
gelip konağın tahta
merdivenlerinden çıkarlar
ve merdivenlerdeki
tahtaların gıcirtısı
duyulurdu. Üst kattaki
odalarına girdikleri için
bu katı hiç kullanmazdık.
Prensesin altınları almaya
geldiğini düşünürdük
çünkü altınlar sarnıçta
bulunamamıştı. O odada
gün ağarana kadar
ağladığını duyardık, yine
geldikleri gibi giderlerdi.”*

Halk arasında çok az bili-
nen bu olay zamanla sarnı-
cın yanına yaklaşan insanları
korkutmak amaçlı anlatılan
bir hikâyeye dönüşmüş ve
daha sonra sarnıcın üstü be-
ton dökülerek kapatılmıştır.

TARİHTE SALGINLARIN VE HASTALIKLARIN HUKUKA ETKİLERİ

Şu an Covid-19 hayatımızın hukuk dâhil her alanını etkiliyor. Dünyada e-duruşmalar, online alışverişlerin artması ile kuryelerin hakları ve statüleri gibi çeşitli tartışmalar ve yenilikler ortaya çıkıyor. Bu insanlık tarihindeki ilk küresel salgın değil, ben de tarih boyunca bazı salgınların toplumu ve daha çok hukuku nasıl etkilediklerini incelemenin önemli ve ilgi çekici olacağını düşündüm.

Belki bir sene önce salgın denildiğinde akla ilk gelecek salgın Kara Veba veya Kara Ölüm'dü. Asya'da ortaya çıkan bu salgın, 1340 ile 1350 yılları arasında Avrupa ve Orta Doğu'da zirveye ulaşmıştır. Sadece bu bölgelerde 75 milyon ile 200 milyon arasında insanın ölümüne sebep olan bu salgının en kötü etkilediği ülkelerden biri de İngiltere olmuştur. Ülkenin nüfusunun yaklaşık üçte birinin ölmesine sebep olan salgın, en çok da alt sınıfı etkilemiştir.

Bu alt sınıflardaki nüfus düşüşü, işçilere ve köylülere daha fazla pazarlık gücü vermiştir. Robert Palmer'da "English Law in the Age of the Black Death, 1348-1381" adlı eserinde bu olayların dönemin İngiliz yönetimini ve hukukunu derinden etkilediğini savunur.

Robert Palmer'ın bu direkt sebep sonuç ilişkisi her tarihçi tarafından desteklenmesede dönemin hükümetinde bir baskıcılığın ve hükümetin topluma karışmasında artışın direkt olarak bu değişen güç dengesi olduğunu savunur. Bu pazarlık gücü artan alt sınıf dönemin siyasi ve toplumsal yapısına bir tehdittir.

Palmer, statükoyu korumak isteyen aristokrat sınıfın ve III. Edward'ın bu baskıcı politikalarının, İngiltere'ye özel bir orta sınıfın (gentry) ortaya çıkmasına sebep olduğunu söyler. Ayrıca o dönem çıkan bazı kanunların (Statue of Labourers) çıkarılmasına bir sebep olarak Kara Ölüm'ü gösterir. Fakat dediğim gibi her tarihçi direkt olarak bu bahsettiğimiz sebep sonuç ilişkisini doğru bulmuyor.

Bu eserin bir eleştirisinde Daniel B. Kosove, Palmer'ın kurduğu bu direkt sebep sonuç ilişkisini kanıtlamanın zor olduğunu belirtiyor. Ayrıca dönemin baskıcı politikalarını ve tüm hukuki gelişmelerini Kara Veba'ya bağlamak için çok uğraştığını belirtiyor. İşte her ne kadar bu konular tartışmalı olsa bile hastalıkların nasıl toplum düzenini ve hukuku etkileyebildiğini gösteriyor.

Başka bahsetmek istediğim bir konu ise İspanyol gribidir. 1918-1920 yılları arasında tüm dünyayı etkileyen bu hastalık ise tarihte yaygın bir biçimde maske zorunluluğunun ilk ortaya çıktığı dönemdir. Maskenin yanında sosyal mesafe kuralları; okulların, ibadethanelerin ve tiyatroların kapanması toplumda bu önlemlere karşı görüşler de ortaya çıkarmıştır. gibi maske ve diğer önlemlere karşı gruplar da mevcuttur.

Bu önlemlerin insanların haklarını ve özgürlüklerini ihlal ettiğini savunmuşlardır. San Francisco’da bu hak ve özgürlüklerin ihlal edilmesi tartışmasının olduğu bir şehir olup hastalıktan kötü etkilenenlere, maske zorunluluğunu uygulamıştır. Kurallara uymayanlara para cezaları verilmiş, buna karşı da halk arasında kurallara karşı protestolar görülmüştür.

Elbette bu konular burada incelendiğimizden daha derin ve tartışılan konular. Tarihimizde salgınların hukukumuzu nasıl etkilediğini görmek, günümüzde nasıl etkileyeceğini anlamak için önemlidir. Yukarıdaki örneklerden sonuçlar çıkaracak olursak ise insanlık tarihinde büyük salgınların ardından gelen sosyal ve ekonomik değişikliklerin hukuku da etkilediğini söyleyebiliriz. Hukuki yeniliklerin yanında da hala

tartıştığımız kamu sağlığının korunması için alınan tedbirler gibi konular da ilk başta sanılabileceği kadar yeni değildir.

BERLİN'DE HAKİMLER VAR

Hikâyeye göre, Alman Kralı II. Frederick 1750 yılında Postdam'dan geçerken bir yeri çok beğenir ve adamlarına orada kendisine bir saray yapmalarını emreder.

Kralın adamları gösterilen yere gidince orada bir değirmen olduğunu görürler. Saray yapılabilmesi için o değirmenin oradan kaldırılması gerekmektedir. Bunun üzerine gidip değirmenin kapısını çarlarlar. Karşılığında değirmenin sahibi yaşlı adam çıkar. Kralın adamları, kralın değirmeni satın alacağını söyleyip kaç para istediğini yaşlı değirmenciye sorarlar. Fakat değirmenci satmayı kesin bir dille reddeder. Değirmen için ederinin çok üstünde teklif yapılsa da nafi değildir değirmencinin kararı değişmemektedir.

Adamları kralın yanına döner ve durumu anlatırlar. Kral, adamlarını geri çeviren değirmenciyle bir de kendisi konuşmak ister. Yaşlı değirmenci kralın huzuruna çağrılır. Sorular anlatır; *“Değirmen bana atadan kaldı, ben de onu çocuklarıma bırakacağım”*. Kendisi için değirmen satılık değildir.

Fakat kral da kararlıdır; değirmencinin yüzüne kendisinin kral olduğunu istese değirmeni para vermeden alabileceğini söyler. Değirmenci buna karşılık o unutulmaz cevabı verir: *“Alamazsınız. Berlin’de hâkimler var!”* Bu ‘haddini bilmez’ söze karşı tüm gözler krala çevrilir, çok hiddetleneceği düşünülür. Fakat o bu sözden çok hoşnut kalmıştır. Zira mahkemeleri ıslah etmek için uzun zamandan beri çalışmaktadır ve çabalarının meyve verdiğini görmek onu mutlu eder. Krala karşı bile olsa mahkemelerin adaletine güvenilmektedir. Bunun üzerine kral tarihe geçen şu sözünü söyler:

“Hiçbir güç, hiçbir siyaset, hiçbir iktidar kral bile olsa adaletten üstün değildir. Hiç kimse adaletin üstüne çıkamaz.”

Kral II. Frederick bu değirmenin Prusya Krallığı ayakta kaldıkça korunmasını ister. Değirmenin yanına sarayını yaptırır. Uzun yıllar burada kalan kralın bir keresinde şöyle dediği söylenir: *“Adalet bana her sabah, sıcak bir ekmek kokusuyla gelirdi.”*

II. Frederick; bilgiye, fikre ve adaletle önem veren bir kraldı. Prusya'nın bir hukuk devleti haline gelmesini istiyordu. Bunun için de güçlünün değil haklının mahkemelerde galip gelmesi gerektiğine inanıyordu ve şöyle diyordu: *“Mahkemeler konuşmalı, krallar sessiz kalmalı.”*

O değirmen hala bir adalet simgesi olarak orada, sarayın yanında duruyor. Ve bugün Almanya'da insanlar muhtemelen rahatlıkla Berlin'de hâkimler var diyebiliyordur.

İNSAN İNSANA MUHTAÇKEN

Bireysellik, Batı felsefesinin soğuk rüzgârlarla fikir dünyamıza taşıdığı kavramlardan biridir. Fakat geçen zamanla birlikte yozlaşan pek çok şey gibi bireysellik de bu cümleden nasibini almış, birbirinin aynısı olmayan bireylerin yetişmesine olanak sağlama özelliği göz ardı edilerek egoizm atmosferinde değerlendirilmiştir. Netice, toplumun dahi önüne geçen bir bireysellik anlayışı inşa edilmiştir. Her şeyi yaparsın, her şeye gücün yeter, insan kimseye muhtaç değil vb. gibi sloganik söylemlerle de özendirilmeye çalışılmıştır.

İnsan, yaratılış itibarıyla pek çok hikmet ve güzelliği üzerinde barındırmasıyla birlikte pek çok konuda da kendisine yetememektedir. Maddi ve manevi anlamda ihtiyaçları sonsuz denebilecek bir varlık olan insan, kendisini en güçlü olduğunu düşündüğü bir zamanda en olmadık hadiselerin ortasında çaresizce halde kalabilir. Maddi ve bedensel gücün her şeyi halletmeye yetmeyeceğini anlamak için çoğu zaman bir musibeti tecrübe etmek gerekebilmektedir. Boyunu ve gücünü aşan bu tür hadiselerle yüzleşen insanoğlu ise ya isyana ya da ders çıkarmaya namzet bulunmaktadır.

Peki, insan ne kadar güçlüdür? Sonsuz ihtiyaçların arasında boğulup gitmesini göz önünde bulunduracak olursak, bu soruyu şöyle sormak da mümkündür: İnsan, ne kadar güçsüzdür? Bu iki sorunun kesin bir cevabı olmak zorunda değildir elbette çünkü kişinin kendisini tanımaya vabeste bir durumdur. Şair Talibi'nin de dediği gibi;

“Çeşm-i insaf gibi kâmile mizan olmaz.

Kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz.”

Olgun bir insana, insaf nazarıyla bakmak gibi bir ölçünün olamayacağını söyleyen şair, ikinci beytinde ise çeşm-i insafa yani, insaf ve hakikati görür bir göze sahip olmanın ön şartını fısıldıyor bize: İnsanın noksanını bilmesi. İnsan, ihtiyaç hissetmediği bir şeyi yapmaz, yapmak istemez.

Cehaletin kol gezdiği şu uğursuz zamanda, insanların bilgiye ve öğrenmeye kapalı olmalarının başlıca sebebi “her şeyi biliyor!” olmalarından kaynaklanan, bilgiye ihtiyaç duymamaktadır. Bundan dolayı da kendisini hiç kimseye muhtaç hissetmemektedir.

Sadece bilgi yönüyle değil, insanın içtimai hayatın temel unsuru olduğunu düşünenecek olursak, sağlam bir toplum inşası için insanların ele ele ve kafa kafaya vererek birbirlerinin yardımına koşar şekilde olması gerekmektedir. Mutlak acziyet içinde debelenen insan, ancak bu yolla yükünü hafifletir, meşakkatli ömür yolcuğunu rahat hale getirebilir. Hayatın başlangıcı ile sonu arasındaki ibret-nüma benzerlik ise bu durumun en güzel izahlarından biridir.

Bebeklik döneminde çevresindekilerin yardımına mutlak manada muhtaç olan insan, yaşlanıp elden ayaktan düştüğünde de aynı türden bir yardıma muhtaç duruma gelmektedir. Arada kendisini güçlü zannettiği yirmi otuz yıllık süreçte ise maddi olmasa da manevi ihtiyaçları ile tek başına mücadele etmesi neredeyse imkânsızdır. Etrafınıza baktığınızda göreceksiniz ki, “yalnızlıktan” ve “sevgisizlikten” dem vuranların sayısı hiç azımsanacak seviyede değildir.

Yine zaman-ı kadime gidip, oradaki dostlardan birine kulak verelim. Şöyle diyor Basiri;

“Zen merde, civân pîre, kemân tîrine muhtâç

Eczâ-yı cihân cümlesi birbirine muhtaç.”

Kemanın yayına muhtaç olduğu gibi kadın erkeğe, gençler tecrübe itibariyle olgun ve yaşı kemale ermişlere muhtaç olduğu şu dünyanın bütün parçaları birbirine muhtaçtır. Örnek mi, en uç noktadan verelim. Mesele tabiatta bulunan ve ayrıştırıcı dediğimiz bakteriler olmasa bütün çöpler olduğu gibi kalır ve azot döngüsü dediğimiz olay gerçekleşmeyeceği için toprakta nebatat adına hiçbir şey yetişmez.

İnsan, düzgün bir yaşam için bakteriye dahi muhtaç iken, eşe, dosta, arkadaşına muhtaç olmaz mı hiç?

‘*Alma Mater Studiorum*’ Modern Anlamda İlk Üniversite’nin Kuruluşu

Bologna Üniversitesi’nin kuruluş tarihi 1088 yılı kabul edilir. Bu tarih, üniversitenin günümüzde kullandığı amblemde de görülmektedir. Bu tarih kesin olmayıp günümüzde tartışılrsa da 11. yüzyılın sonu ve 12. yüzyılın başında İtalya’nın Bologna kentinde çok özel bir üniversite yapılanması görmekteyiz. Öğrencileri tarafından kurulmuş, Roma hukuku ile öne çıkmış üniversite 900 yıllık tarihi boyunca 4 farklı Papa’ya, Dante’ye, Kopernik’e, tarihte bir üniversitede eğitim veren ilk kadın Bettisia Gozzadini’ye ve daha sayısız Rönesans insanına eğitim vermiştir.

Peki, bu üniversite nasıl ortaya çıktı ve neden Bologna’da ortaya çıktı?

Bologna Üniversitesi’nin kuruluşunu anlayabilmek için dönemin dini ve siyasi ortamı hakkında bilgimiz olması gerekir. 12. yüzyıl Avrupa’sında devletin ve kilisenin birbirleriyle ilişkileri, birbirlerine karşı güçleri tartışmalı bir konuydu. Çeşitli papalar, 11. ve 12. yüzyıl boyunca Roma Cermen İmparatorları ve diğer Avrupa krallarının güçlerini kısıtlamayı denemiştir. Bu Avrupa’da uzun yıllar sürecektir. Bu karışıklıklara yol açmıştır.

O dönemlerde Roma hukuku, Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu’nun kimliğinde önemli bir yere sahip olduğundan, bu karışıklık ortaya Roma hukuku ve dönemin dini hukuku hakkında bilgili insanlar ihtiyacı çıkarmıştır. 1070’de ise Roma hukuku için çok önemli olan Digesta metninin bulunmasıyla Roma hukuku konusunda araştırma yapılacak yerlere ihtiyaç doğmuştur.

Bu sıralarda da İmparatorluğun ve Papalığın ortasında yer alan Bologna kentinde farklı milletlerden öğrenciler mantık ve Roma hukuku gibi konularda çalışmaktaydı. Bu öğrenciler şehrin yabancılara uyguladığı haksızlık ve cezalara karşı bir araya gelmeye başladılar. Bu gruplara “millet (Nation)” ismini verdiler. Bu gruplar bir araya geldikten sonra zaten Bologna’da çeşitli dini okullarda eğitim veren öğretmenleri ve akademisyenleri öğrencilerin kendi ödedikleri ücretler ile tutup eğitim vermelerini istediler. Resmi olmayan “scholae” denen yerlerde de eğitime başladılar. Sonrasında bu gruplar da bir araya gelerek “Studium” yani ilk modern anlamda üniversiteyi oluşturdular. Şehir yönetimine karşı güç kazandılar, dışardan gelen öğrencilerden gelir kazanmaya başladılar ve kendilerine yapılan haksızlıklardan artık korunur duruma geldiler. Bu öğrenci “millet”lerinden temsilciler ile öğretmenlerini işe alıp kovabiliyorlardı. Önemli kararlar tüm öğrencilerin oy çoğunluğunu gerektiriyordu. Kendi öğretmenlerini kontrol eden yapılanmaları vardı. Aynı zamanda bu öğretmenlerin fakültelerinde de “collegia doctorum” adlı komiteler kurdular, böylece sınav ücretleri gibi konularda karar alabiliyor-

lardı. Üniversite tarihi boyunca değişerek eğitim vermeye devam etti. Öncelikle hukuk ve özgür sanatlar eğitiminde öne çıktı. Roma hukukunda önemli bir akım olan glossator akımına ev sahipliği yaptı. Öğrencilerin, haklarını arama amacıyla birleşerek modern anlamda ilk Batı üniversitesini açmasının hikâyesi de budur. Yazının başlığında yer alan, Bologna Üniversitesi’nin diğer bir adı Alma Mater Studiorum’daki “alma mater” yani “besleyici anne” ifadesi üniversitenin bu öğrencileri koruma ve geliştirme odaklı tarihini belirtir.

AŞKI İLE TAHTI ARASINDA KALAN KRALİÇE I. ELİZABETH

“İşte şimdi bu basamaklara şimdiye kadar inen kişilerin en dürüst ve vatana en sadık olanı iniyor. Tanrım senin önünde bunu söylüyorum ki senden başka dostum yok, tamamen yalnızım.”

Yalnızlık, düşündükçe korktuğumuz hatta hayatımızda yer edinmesini istemediğimiz bu kavram aslında bir döneme damgasını vuran kraliçe Elizabeth'in en iyi dostuydu. Annesi Anne Boleyn, daha o üç yaşında dayken babası Kral VIII. Henry tarafından başka erkeklerle zina yaptığı gerekçesiyle kafası uçurularak idam ettirildi. Böylece Elizabeth, annesinin bu trajik ölümüyle gayrimeşru evlat haline gelmiş ve yıllarca hizmetçi muamelesi görerek tahta çıkma itibarını kaybetmişti.

“Küçüklük ve büyüklük, karakterinde birbirine karışmıştı.”

Kral VIII. Henry 1543'te ölmeye önce Elizabeth'in prensesliğini tekrar meşru hale getirerek annesinin ölümü ile kaybettiği itibarı ona iade edilmiş oldu. Böylece İngiltere'nin ilk kadın kraliçesi ve Elizabeth'in üvey kardeşi olan I. Mary Tudor'un çocuksuz ölümü ile tahta, kırk beş yıllık yolculuğunu başlatacak olan Kraliçe I. Elizabeth gelmiş oldu. İngiltere'yi 16. yüzyıl boyunca yönetirken aynı zamanda İrlanda'nın ve sembolik olarak da Fransa'nın kraliçesi kabul edilmiştir.

“Aşkı ile ülkesi arasında sıkışıp kalan bir kraliçe”

Kırk beş yıl boyunca kimseyle evlenmeden ölen Elizabeth ile Mary'nin kocası II. Felipe evlenmek istese de buna bir engel vardı o da Elizabeth'in kalbinde yatan aşkı Robert Dudley. Fakat İngiltere'nin yeni kraliçesi olmuş Elizabeth'i bekleyen iki büyük tehlike vardı: Fransızlar'ın, İskoçya'yı istila edip İskoçya Kraliçesi Mary'yi tahta geçirme tehdidi ve ülkenin Katolik kesimi ile din adamlarının ona karşıtlığı.

Ne yazık ki çağın düşünce yapısı ve ondan önce ülkeyi yöneten ablasının başarısız tutumu yüzünden kimsede bir kadının bir ülkeyi yönetebileceğine dair bir inancı yoktu. Hatta annesi Anne Boleyn cadılıkla itham edilmiş olması Elizabeth için işleri daha da zorlaştırıyordu.

Elizabeth'in tahta çıkmasıyla, vatana hainlikten zindana atılan Robert Dudley' in kurtarıcısı haline gelen Elizabeth'in böylelikle aşk hikâyesi başlamış oluyor. Önce sarayın at terbiyecisi olarak kraliçenin yakın çevresine giren ve çapkınlığıyla meşhur olan Dudley saray kadınlarını etkisi altına alırken sonunda gerek yakışıklılığı, gerek hoş sohbetli tavırları ile kraliçe ondan etkilenmeye başlamıştı ancak büyük bir problem vardı o da Robert Dudley'in evli olmasıydı. Kraliçenin gözdesiyle sırf keyfi olarak birlikte olmak için Dudley'i eşinden boşaması skandal bir durum olup halkın gözünden düşerdi. Zaten Dudley eşinden boşanmak istese bile İngiltere'de boşanma icat edilmiş fakat sayısız kilise yönetim değişikliği sonrasında özellikle Katolik mezhebe bağlı olanlar bunu kesinlikle reddedecekti.

"Kaosun ortasında bir aşk üçgeni"

Kraliçenin bu beraberliği günden güne skandal yaratmaya devam etmekle birlikte diğer ülkelerdeki güçlü taliplerini de kendinden uzaklaştırmış oluyordu. Bu durum aslında politik bir felaketin eşiğiydi çünkü kraliçe Elizabeth'in itibarı son derece önemliydi ve bunu güçlü tutması gerekirdi. Ülkede bu durumdan dolayı büyük bir huzursuzluk hâkim olmuş ve halk kraliçenin bu uygunsuz hareketini desteklememiştir fakat âşıklar hiçbir şeyi umursamadan belirli bir süre boyunca ilişkilerine devam etmişlerdir.

Bir yandan ise Robert Dudley karısına kendisinden boşanması için onu bin bir türlü zorlu hayat koşullarına maruz bırakıyordu. Karısı Amy Robsart'ın ise kocasından boşanmaya hiç niyeti yoktu çünkü bu savası kaybetmek istemiyordu.

"Peki ya kimin için aşk? Kimin için taht?"

Ne var ki kaderin cilvesi mi yoksa kaosun uzantısı mı bilinemez tam bu aşk üçgeninin krizinde Amy Robsart merdivenden düşerek ölüyor. Amy'in bu teatral ölümü akıllara bunun Robert tarafından yapıp yapılmadığının düşüncesini getiriyor. Her ne kadar Robert Dudley eşinin ölümünden aklandı olsa da halkın gözünde taht için karısını öldüren bir cani gözıyla bakıldığından, itibarı önemli ölçüde zedeleniyor. Fakat unutulmamalıdır ki Amy'in ölümüne sebep olan diğer kişi kraliçe Elizabeth'in sadık danışmanı William Cecil olabilir. Çünkü başından beri Robert Dudley'i istememesi ve Amy'in ölümü ile okların ilk olarak ona yöneltilerek itibarının zedelenmesi bir hayli William Cecil'in işine gelecekti. Çünkü William, kraliçe Elizabeth'in ülkesinin çıkarları için politik güce sahip olan biriyle evlenmesini ve gücüne güç katmasını istiyordu.

Giderek kraliçenin gözü kulağı olan Dudley, geleceğin kralı gibi davranmaya başlaması ile bu tavırları öncelikle Elizabeth'in çevresindeki politikacıları rahatsız etmiş bir süre sonra da Dudley'in kraliçe adına elçilerle görüşmeye başlaması Elizabeth'i de rahatsız etmiştir.

İngiltere tarihinin en magazin- sel çiftlerinden biri olan bu ikilinin aşk hikâyesi bir süre sonra biterek Robert Dudley, kraliçenin kuzeniyle evlenmiştir ancak belirtelim ki ikilinin aşk hikâyesi bitse bile her daim dost olarak kalmışlardır. Öyle ki kırk beş sene hükümlük süren kraliçe Elizabeth gücünün, hırsının yanında aşkı yaşamak istese de ne yazık ki onun bu isteği buruk bir hikâyeye olarak kalmıştır. Böylece Elizabeth için önde gelen şey ülkesinin çıkarları olmuştur.

1. Elizabeth ölüm döşeğindedeyken başucunda- kendisinden on beş sene önce ölen- Robert Dudley'in ona ölmeden önce yazdığı aşk mektubu bulunmuş ve tarihte kırk beş sene hem ülkeyi yönetip hem de kimseyle evlenmeden hayata veda etmiştir.

ŞAİRLERİN DİLİNDE ADALET

İnsanlar bir araya gelerek topluluk halinde yaşama-ya başladığından beri kendi aralarındaki ilişkilere belirli bir çerçeve çizme ve onları düzene koyma gayreti içerisinde olmuştur. İnsanların kendilerini güvende hissetmeleri için elzem bir durum olan bu kural koyma faaliyeti zaman içinde sistematik bir hale gelmiş ve asırlar boyu farklı yorumlamalarla kendisini gösterse de özü itibarıyla her zaman hayatın merkezine yerleştirilmiştir. Kurallar ve daha sonrasında yazılı kanunlar çerçevesinde sağlanmaya çalışılan bu düzenin direği ise adalet duygusu olmuştur.

Geçen asırlar içerisindeki farklı coğrafyalarda bile insanların adalet arzusu ve talebi hiç değişmemiştir.

Sürekli değişen hayat şartları, başkalaşan güç dengeleri insanları buldukları coğrafyada güvensizlik hissine mahkûm edebilmekte, insanlar yaşanan bu güvensizlik ortamında adalete vurgu yaparak şikâyetçi olabilmektedir. Bu şikâyetin halk arasında çoğalması, toplumun aynası olarak görülebilen edebiyatçıların da kalemlerine misafir olmaması düşünülemez.

Uzun bir süre devam etmiş olan Divan Edebiyatı geleneğine bakacak olursak, şairlerin mısralarında çoğu kez adaleti ve zulmü tema olarak işlediğini görmek mümkündür.

Hayali Bey'in aşağıdaki mısralarına bakacak olursak, adil bir yöneticinin hüküm sürdüğü bir ülkenin halini veciz ifadelerle anlatmaktadır:

**Bülbülün kanın alıp sürmek-
den ey şeh yüzüne
Adlin eyyâmında demdir k'e-
de istiğfâr gül
Çıkmaz illâ adlin evsâfı
dehân-ı goncadan
Etmez illâ zikr-i ihsânın se-
nin her bâr gül**

(Ey padişah, adaletinin zamanında gül, bülbülün kanını alıp yüzüne sürmekten tövbe eder. Goncanın ağzından sadece senin adaletinin övgüsü çıkar; gül her zaman senin ihsanını anar.)

Hatta adaletin kıymetini ifade için seviyeyi biraz daha yukarı taşıyarak şöyle demektedir:

**Adlin eyyâmında ger ey şîr
dil kalsa yetîm
Emzirir etfâlini mişin pe-
leng-i kûhsâr**

(Adaletinin zamanında eğer koyunun yavrusu yetim kal- sa, dağın panteri onu emzirir.)

Şair Nevi ise adaletin hüküm sürdüğü bir ortamda kavga- nın savaşın son bulacağını aşağıdaki beytiyle ifade eder:

**Degüldür ebr-i siyeh nev-
bahâr-ı adlünde
Ferâg-ı hâtır-ile jeng tutdı
tîg-i cibâl**

(Adaletinin baharında gö- rünen siyah bulut değil- dir, dağ kılıçları gönül hoşluğundan pas tuttu. Ada- letinden dolayı işlevsiz kaldı)

Nail-i Kadim, adaletin mahiye- tini anlatırken onun mazlumlara için müjde, zalimler içinse bü- yük bir ceza olduğunu aşağı- daki veciz ifadelerle nazmeder:

**Gülşen-i adl-i şehinşâhı
eden düşmen-sûz
Nâr-ı Nemrûdu Birâhîme gü-
listân etmiş**

(Şahlar şahının adalet gül bahçesini düşmanlar için ya- kıcı kılan, Nemrud'un ateşini İbrahim'e gülistan etmiş.)

Cevri, adaletin tesis edilmesiyle devlet işlerinin düzene girmesini, haksızlık ve zulüm sebeplerinin ortadan kaldırılıp, güvenli bir toplumun meydana gelmesini aşağıdaki mısralarıyla anlatır:

**Ahdı olup adle medâr oldu müretteb nazm-ı kâr
Esbâb-ı zulmi rûzigâr âhir perîşân eyledi**

(Zamanı adalete medar olup, devlet işleri düzene girdi, sonunda zulmün sebeplerini perişan etti.)

Yine Cevri, adaletin inşasıyla meydana gelen toplum yapısını çarpıcı bir benzetmeye başvurarak şu şekilde ifade etmiştir:

**Ne vilâyetde ki bast ide simât-ı adlin
Gürg-i hunhâr ile hem-sofra olur mîş ü bere**

(Hangi vilayette adalet yaygısını serse, kan içici kurtla koyun ve kuzu aynı sofraya oturur.)

Şeyh Galib'in adaletin aydınlatıcı bir toplum inşa edip, zulüm karanlığının bertaraf edilmesini anlattığı aşadağıdaki beyti de içinde bulundurduğu telmihle ayrı bir derinlik kazanmıştır:

**Adliyle zulm-ı sâbıkı mahvetse çok mudur
Râzî olur mu hükm-i karakuşa mâhtâb**

(Adaletiyle eski zulmü mahvetse çok mu? Mehtap karakuşun hükmüne razı olur mu?)

Edirneli Nazmi'nin yöneticilerinin adaletle hükmetmediği ülkelerin yıkılmasının tabii bir durum olduğunu anlattığı aşağıdaki beyti, "Adalet, mülkün(devletin) temelidir." sözünün de bir bakıma izahı gibidir:

**Adle mâyil olmayınca şehriyâr
Zulm ile eller yıkar her rûzgâr**

(Hükümdar adalete yönelmeyince her rûzgâr zulümle memleketler yıkar.)

Gerek yukarıdaki şairlerin tespitlerine gerekse de tarihsel süreçte yaşanan olaylara baktığımızda adalet, insan toplulukları için beslenme, barınma gibi zaruri ihtiyaçlarından biridir. İnsanların hayatlarını sürdürebilmeleri için sistemli bir kurallar bütünü yahut kanuni bir düzen inşa etmeleri gerekir. Bu sistemin temeline ise adalet kavramının konulup konulmaması, tesis edilmeye çalışılan güvenlik ve düzenin ömrünü belirleyen bir faktör olmuştur. Tarihin bize gösterdiği gerçeklerden biri de hiç şüphesiz, adalet güneşinin sönmeye yüz tuttuğu coğrafyalarda zulmün karanlığı hüküm sürmekte, huzur ve güvenlik hissi uzun soluklu olmamaktadır.

*Tabloda insanlar nereye bakıyor?
Yoksa bu resmin ressamı biz miyiz?
Görülen miyiz,
gören miyiz?*

HAYAT BİR RÜYADIR

Tüm bu sorular karşısında insan zihni nasılda bir illüzyona düşüyor. Peki bu nasıl oluyor böyle derken şaşkınlıkla tabloya bakıp orada olduğumuzu görüyoruz. Diego Velazquez'in 1656 tarihli Nedimler adlı tablosunun insan üzerinde bıraktığı bu tesiri anlamaya çalışırsak insanı üç boyutlu bir tabloda oradan oraya sürüklediğini fark ediyoruz. Ne garip değil mi? Tablonun her köşesinde sanki oradaymışız o andaymışız gibi bir his. Ressamın gözleri, seyirciyi bakışlarının alanı içine yerleştirdiği ânda, onu kavramakta, tablonun içine girmeye zorlamaktadır aslında.

Ressam, resmi çizerken karşısında dönemin İspanya Kralı IV. Felipe ve eşi Mariana vardır. Hemen onların önünde Krala ve eşine bakan nedimlerle kızları Prenses Margarita vardır. Yani aslında tablodakiler bizlere bakmıyor tam aksi resmi çizilen Kral ve eşine bakılıyor. İşte tam da burada ressam resme öyle bir hal aldırılmıştır ki karşımızda hemen duran küçük aynadan Kral ve eşinin poz verebildiğini görüyoruz. Hatta odanın biraz daha dışına çıkarsak merdivenlerden bakan Don José Nieto Velázquez'i görüyoruz.

Burada ressam şimdiki anın içindeki şimdiki yani hem bizleri hem de dönemin kraliyet ailesini çizip, görülenin kelimelere sığmadığı noktayı aramızda köprü haline getirmiştir. Gerçekten insanı içine alan bu tablonun aslında kendi otoportresini çizen bir ressama tanıklık ediyoruz.

« *Ressamın gözleri, seyirciyi bakışlarının alanı içine yerleştirdiği ânda, onu kavramakta, tablonun içine girmeye zorlamakta, ona hem ayrıcalıklı ve hem de zorunlu bir yer vermekte, onun aydınlık ve görünür yanını yok etmekte ve onu donuk tuvalin ulaşılamaz yüzeyine yansıtmaktadır. Seyirci, ressam için görünür hale gelmiş ve kendi için kesinlikle görünmez bir görüntü halinde yüzeye aktarılmış olan görünmezliğini görmektedir. Marjinal bir tuzak tarafından çoğaltılan ve daha da kaçınılmaz kılınan şaşkınlık.* » (Foucault)

Günümüzde bu durumun daha da gelişmiş hali olan kameraların insan üstündeki illüzyonunu fark ettiniz mi? Aslında birçok filmde hiç fark etmediğimiz veya fark edip de çok şaşırdığımız kamera açılarıyla karşılaşırız. İşte bu insanı kendi gözleriyle yanıltmaktır. Öyle ki 1997 yılında çıkarılmış olan Contact filmi buna en büyük örnek teşkil eder. Filmin bir sahnesinde telaşla koşan bir kız görürüz. Ancak gördüğümüz bu sahnede bir tuhaflık vardır çünkü koşan kıza aslında sahne boyunca sadece aynadan izlemekteyiz. Ta ki kızın aynalı dolabı açana kadar aynanın içinde olduğumuzu fark edemeyiz.

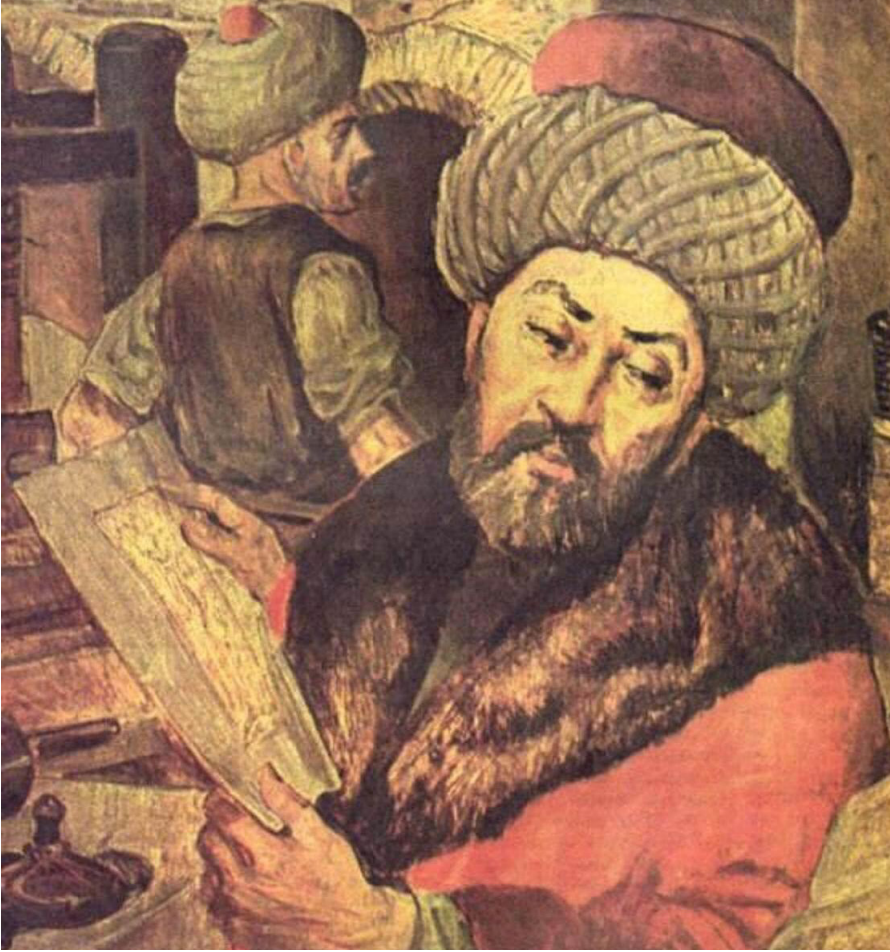
Tablomuzda geri döndüğümüzde aslında o zamanın tekniğiyle ressamın ne büyük bir etki yarattığını görüyoruz çünkü fırça tekniği bizi içine alan sihirli bir kamera gibidir ve ressam bize kamerayı fark ettirmeden tabloyu bir illüzyonist gibi aktarmıştır. Resmin sanat dünyasında bu derece etki yaratmasının en önemli sebebi, resimde tüm kurallara uyulmuş olması, diğer taraftan da geri plandaki aynaya yansıyan görüntü ile bir derinlik ve üç boyutlu bir yanılsama duygusu yaratmasıdır. Bu açıdan bakıldığında resmedildiği zamana göre oldukça ilerici bir bakışla tasarlanmıştır. Belirtmek gerekir ki inceleme sonucunda Velazquez'ın bu resim için beyaz kurşun, azurit, vermilyon ve okra kullandığı ortaya çıkmıştır.

« Bir ressamın oradan itibaren bizi seyrettiği bir tabloya bakıyoruz. Bir karşı karşıya duruştan, birbirlerine bakan gözlerden, birbirlerine dik açıyla bakarken kesişen bakışlardan daha fazla bir şey değil. Fakat bu ince görülebilirlik hattı, dönüş-te koskoca bir karmaşık belirsizlikler, alışverişler ve sıyrılmalar şebekesini kapsamaktadır. Ressam bakışlarını bize ancak, bizim onun modelinin yerinde bulunduğumuz ölçüde yöneltmektedir. Biz seyirciler fazlalığızdır. » (Foucault)

Böylece hayatımızın aslında da bir yanılsamadan ibaret olduğunu gösteren bu tablo, yeri gelince gördüklerimizin bile görülen gibi olmadığını kanıtlar bizlere. Sanat tarihinin de ilk üç boyutlu tablosu olarak kabul edilen tablo günümüzde Madrid'deki Prado Müzesi'nde sergilenmektedir.

Hayat dediğin nedir?
Gelip geçici bir yanılsama,
Bir gölge oyunu, bir düzmece;
En yüce sayılanın hiç değeri yok.
Çünkü bir rüyadır hayat,
Ve rüya da rüyadır sadece.
(La vida es sueño (Hayat Bir Rüyadır) –Pedro Calderón de la Barca)

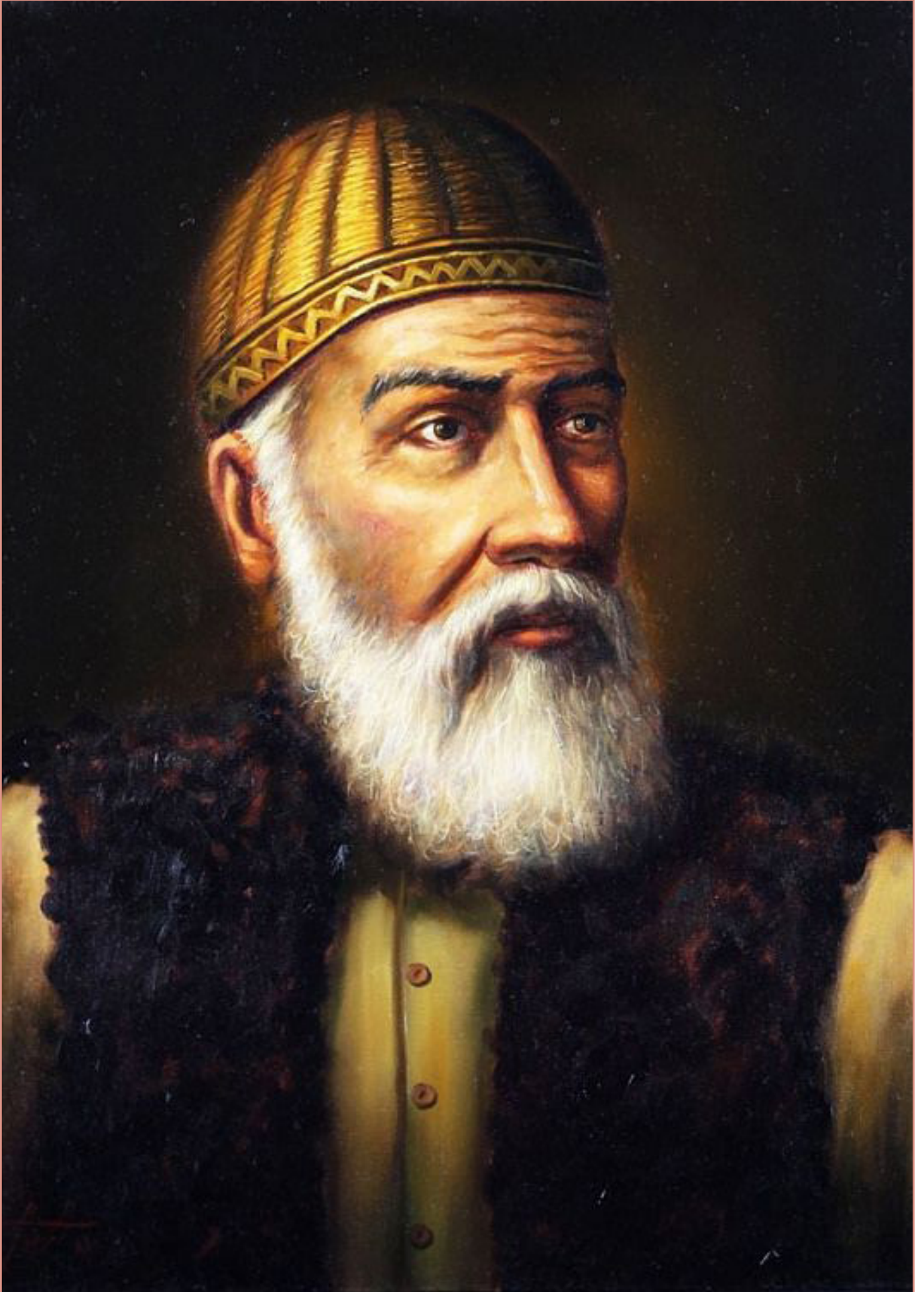
Bu risalesinde matbaacılığın öneminden ve yararlarından bahseder. Bu eser sayesinde dönemin sadrazamı Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'dan izin istenir ve 1927'de III. Ahmet'in fermanı ve aynı zamanda Şeyhülislam fetvası ile matbaayı kurma izni alınır. Bu izin ile İbrahim Müteferrika, ilk Türk matbaasını kurmuştur. Bu matbaada çeviriler, sözlükler, tarih kitapları, pozitif bilimler ve coğrafya gibi farklı konularla ilgili kitaplar basılmıştır. Şeyhülislam'ın fetvası üzerine dini kitaplar basılmamıştır. Matbaanın ilk eseri Vankulu Lugatı'dır. Matbaanın önemli etkinliklerinden biri de Kâtip Çelebi'nin Cihannüma adlı eserinin, Müteferrika'nın eklemeleri ile basılmasıdır. Bu esere Müteferrika, Batı'nın bilimsel buluşları ve gelişmelerini de eklemiştir.

İlk Türk Matbaasının Kuruluşu ve İbrahim Müteferrika

Osmanlı topraklarında matbaacılık tarihi 1493-1494 yılları arasında İspanya'dan kovularak gelen Yahudilerden David ve Samuel Nahimias kardeşlerin kurduğu matbaa ile başlamıştır. Bu girişimi sonradan 16. yüzyılda Ermeni ve 17. yüzyılda Rum matbaaları takip etmiştir. İlk Türk matbaası diyebileceğimiz matbaa ise Lale Devri sırasında, Osmanlı Devleti'nin ve toplumunun bir yenileşme sürecine girişmesiyle İbrahim Müteferrika ve Mehmet Said Efendi'nin çabaları ile kurulmuştur.

Kaloşvar'da doğmuş, sonradan tam olarak nasıl olduğu bilinmese de (Bir esir olarak geldiği kabul edilir.) İstanbul'a gelmiştir. İstanbul'da müteferrikalık yapmış olan İbrahim Müteferrika ilk Türk matbaasını açma fikrinde yalnız değildir. Avrupa devletlerini yakından takip etmek amacıyla gönderilen elçilerden Paris'e gönderilen Yirmisekiz Mehmet Çelebi ile birlikte Paris'e giden oğlu Mehmet Said Efendi onun bu çalışmalarında yardımcı olur. Müteferrika, 1726 yılında "Vesilet-üt-Tibâa" adlı risalesini yazar.

İbrahim Müteferrika da matbaasında iki tane kendi kitabını yayınlamıştır: "Usûl'ül-hikem fî Nizâm'ül-ümem" ve "Fuyuzat-ı Miknatisiye". Müteferrika, Usûl'ül-hikem fî Nizâm'ül-ümem eserinde döneminde Batı'nın ilerlerken İslam dünyasının geride kaldığını belirtip, bunun nedeni açıklıyor. Zamanında İslam dünyasına göre geride kalan Batı'nın şu an Osmanlı ordularını bile yenebildiğini, Batı'nın teknolojik, askeri ve coğrafi olarak öne geçtiğini ifade eden Müteferrika, bu duruma karşı koyabilmede bilimin, düşünmenin, tartışmanın ve yenilikleri takip etmenin önemini vurguluyor.

Aşk ve Izdırap Şairi Fuzuli

Gerçek adı Mehmed bin Süleyman olan ve 1480 civarında Bağdat yakınlarında bulunan El-Hille’de dünyaya geldiği rivayet edilen Fuzuli, sadece şiiriyle değil felsefe, tıp, sosyoloji ve astronomi alanında verdiği eserlerle de dikkatleri çekmiştir.

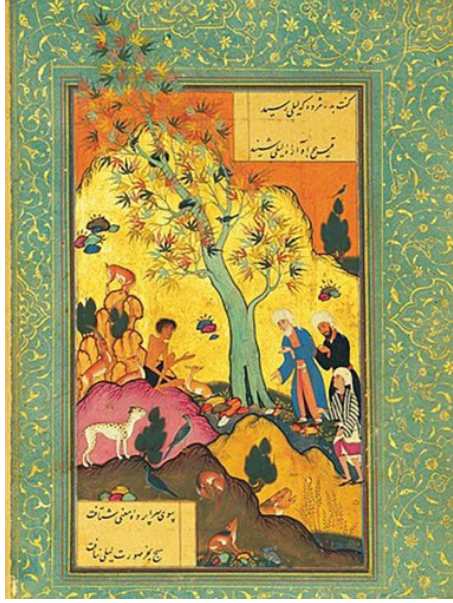
Irak’a yerleşmiş Oğuz Türklerinin Bayat boyundan olan şair, Irak’ta Türklüğün beşiği sayılan Kerkük bölgesi kültür ortamının yetiştirdiği bir değer olmuştur.

Şah İsmail’e yazdığı “Beng ü Bade” mesnevisinden 1508’de Bağdat’ta bulunduğu anlaşılan şair, “Fuzuli” adını, kendi şiirlerinin diğer şairlerin şiirleriyle karıştırılmaması için almış ve böyle bir mahlası kimsenin beğenmeyeceğini düşündüğü için kullanmaya başlamıştır.

Bu durumu ise Farsça Divan’ının girişinde, “İşe yaramayan, gereksiz gibi anlamlara gelen ‘fuzuli’ sözcüğünün başka bir anlamı da erdemdir” sözüyle açıklamıştır.

Kanuni Sultan Süleyman 1534’te Bağdat’ı fethedince yazdığı ve Sultan’a sunduğu kaside de Fuzuli’nin o yıllar arasını Bağdat ve çevresinde geçirdiğini gösterirken, “Leyla ile Mecnun”, “Beng ü Bade”, “Hadikatü’s-süeda”, “Rind ve Zahid”, “Sıhhat ve Maraz” ve “Muamma Risalesi”, Fuzuli’nin başlıca eserlerinin bir kısmını oluşturmuştur.

“Aşk ve ıstırap şairi” Fuzuli, şiirlerinde lirizmin esasını, aşkın elemlerini ve yalnızlığın acılarını dile getirmiştir.

Leyla ile Mecnun

Doğu'nun en büyük aşk efsanelerinden biri olan "Leyla ile Mecnun" un hikâyesini mesnevi olarak kaleme alan, 16'ncı yüzyıl divan şairi Fuzuli, edebiyat tarihçileri tarafından divan şiirinin edasını dönüştüren şair olarak nitelendirilmektedir.

Türkçe sevgisi ve bilinciyle şiir dünyasını yoğuran Fuzuli, nesilden nesle aktarılan ve beşeri aşktan ilahi aşka uzanan tasavvuf yolculuğunun en önemli hikâyesi olan Leyla ile Mecnun'un, yüzyıllar boyunca Türkçe okunmasını sağlamıştır.

Yalın ve berrak bir Türkçe ile yazdığı şiirler ve eserleri günümüzde de Türkçe konuşulan coğrafyalarda ezberlenip okunmaya devam eden şair, Türkçe'nin yanı sıra Farsça ve Arapça'da da divanlar kaleme almıştır.

Leyla ile Mecnun" mesnevisinin, şairin kendi öyküsü olduğuna işaret eden Tanpınar, "Bende Mecnundan füzun aşıklık istidadı var/Aşık-ı sadık benem Mecnunun ancak adı var" dizilerini de "Fuzuli'de her şey 'ben' in etrafında toplanır ve oradan hareket ederek dünyasını yakalar." ifadesiyle açıklamıştır.

Şair, naat türündeki meşhur şiiri "Su Kasidesi"nde ise Hazreti Muhammed'e duyduğu derin sevgiyle birlikte, suya duyulan hasret ve aşk temalarına yer vermiştir.

"Hadikatü's-Süeda", yine şaire ait "Divan" ve "Leyla ile Mecnun" kadar meşhur bir eser olurken, İslam tarihinde önemli bir yeri olan ve Hazreti Hüseyin'in şehit edilişi merkeze alınarak şekillendirilen "Kerbela" hadisesi de Türk edebiyat tarihindeki maktel geleneğinin en iyi örneği olarak kabul görmüştür.

Fuzuli, kesin tarihi bilinmemekle birlikte, rivayetlere göre 1556'da Kerbela'da vefat etmiştir.

AŞKA SEVDALANMA

Can verme sakın aşka aşk afeti candır
Aşk afeti can olduğu meşhuru cihandır

Sakın isteme sevdayı gam aşkta her an
Kim istedi sevdayı gamlı aşk ziyandır

Her ebrulu güzel elinde bir hançeri honriz
Her zülfü siyah yanında bir zehirli yılandır

Yahşi görünür yüzleri güzellerin emma
Yahşi nazar ettikte sevdaları yamandır

Aşk içre azap olduğu bilirem kim
Her kimseki aşiktir işi ahü figandır

Yadetme güzel gözlülerin merdümi çeşmin
Merdüm deyip aldanma kim içtikleri kandır
Gel derse Fuzuli ki güzellerde vefa var
Aldanmaki şair sözü elbette yalandır.

Fuzuli'den Günümüz Türkçesiyle Güzel Beyitler

**Aşk derdiyle hoşem el çek
ilâcımdan tabîb
Kılma dermân kim helâkım
zehri dermanındadır**

(Aşk derdiyle iyiyim tabib,
bana ilaç verme asıl beni öldürecek olan zehir, senin derman olsun diye vereceğin o ilaçtır.)

**Beni cândan usandırdı cefâ-
dan yâr usanmaz mı
Felekler yandı âhimdan
murâdım şem'i yanmaz mı**

(Sevgilim beni candan usandırdı, kendisi cefadan usanmaz mı? Ahımdan âlem yandı muradımın mumu hâlâ yanmayacak mı? Arzuma kavuşmayacak mıyım?)

**Kamu bîmârına cânan devâ-
yı derd eder ihsan,
Niçin kılmaz bana derman
beni bîmâr sanmaz mı?**

(Sevgili, bütün hastaların derdine ilaç oluyor ama bana ilaç vermiyor. Yoksa beni hasta sanmıyor mu?)

“Doğru” Konuşmak, Dil Bilgisinin Önemi ve Kuralcı/ Betimleyici Yaklaşımı

Hepimiz küçüklüğümüzden dilin canlı ve değişken bir varlık olduğunu öğrenmişizdir. Ayrıca eminim ki hepimiz, yaş fark etmeksizin, nasıl genç nesillerin “doğru” konuşmadığıyla ilgili şikâyet edildiğini duymuşuzdur. Ve yine eminim ki çoğumuzun sözü kesilip, bize nasıl yanlış konuştuğumuz da söylenmiştir. Bu durumun ne kadar rahatsız edici bir his olduğu iyi bilinir. Özellikle arkadaşlarımıza bir hikâyeye anlatırken tam hikâyenin en önemli yerinde birinin sözünüzü kesip nasıl anlatım bozukluğu yaptığınızı söylemesinin nasıl sinir bozucu olduğunu biliriz. Belki de siz arkadaş grubunuzun bu durumda uyarıyı yapan arkadaşısınız. Peki, objektif olarak “doğru” dil bilgisi var mıdır? Ve gerçekten bu her durumda önemli midir?

Dil biliminde, kuralcı ve betimleyici olmak üzere iki yaklaşım vardır. Bunlar iki satıra sığmayacak kadar derin konular olsa da özetleyecek olursak kuralcı yaklaşım adından da anlaşılacağı üzere “dilnin görgü kuralları” olarak tanımlanmıştır. Kuralcı yaklaşım dilin eski biçimlerine önem verir.

Dilin “öz” olmasına önem verdiğinden yabancı kelimelere de bir şekilde karşıdır. Kuralcı yaklaşım “istikrarlı kurallara” önem verir. Betimleyici yaklaşım ise bir dile doğru veya yanlış önyargıları ile yaklaşmaz. Bir grubun dili kullanma şeklinin diğerinden daha üstün olduğunu savunmaz. Dilin değişmesinden dolayı yabancı sözcüklere de karşı değildir. Dile, olması gerektiği gibi değil de dile olduğu gibi yaklaşır. Tabi bu kadar basit ve kesin bir ikilik olmadığı düşüncesi de vardır. Nihayetinde bu ikiliğin arasında kalan düşünceler de var. Bir dilin kuralları olmalıdır ve iletişimde tarafların birbirini anlaması için bu kurallar önemlidir. Diğer taraftan da bu kuralların değişimini tarafsız bir biçimde incelemek de önemlidir.

Akademik açıdan bu yaklaşımları özet olarak incelediğimize göre bir soru sormak isterim. Hayatta, dil bilimciler için değil de dili her gün iletişim aracı olarak kullanıp, derinden incelemeyen insanlar için “kuralcılık” gerçekten bu kadar önemli midir? Artık toplumumuzda Türkenin “doğru” kullanılmamasıyla ilgili bir takıntı hali gelişmiştir.

Sanki bir arkadaşımız “geliyorum” yerine “geliyorum” dediğine dilimiz çok zarara uğrayacakmış gibi davranıyoruz. Karşı tarafla iletişim sağlıklı bir şekilde sağlandığı sürece, eğer resmi bir yazı yazmıyorsak gerçekten de kurallar bu kadar önemli midir? Eğer gerçekten bu takıntımızdan vazgeçersek dilimizi, hatta kültürümüzü kaybedecek miyiz? Bir örnek vermek isterim: İngilizce; Fransızcadan, Latince, Almandan, Eski İskandinav dillerinden etkilenmiş karmaşık bir dildir. İngilizcenin “koruyucu” bir sözlüğü veya kurumu yoktur. En büyük otorite denebilecek Oxford sözlüğü bile betimleyicidir. Zamanla kelimelerin yazılışlarını ve anlamlarını konuşanlarla beraber değiştirir, yeni kelimeler ekler. Dilin değişmesi, farklı kültürlerden etkiye kapalı değildir. İngilizcenin bu betimleyici yaklaşımdan çok zarar gördüğü söylenebilir mi?

Tabi ki bu konu bundan çok daha hassas ve kültürel boyutları olan bir konudur. Türkenin daha korunması gereken, dışarıdan etkiye karşı çok daha “tehlikede” olduğu elbette savunulabilir bir görüş.

Tabi bu konu çok daha derin olduğundan ben de bu yazıda daha fazla incelemenin doğru olduğunu düşünmüyorum. Ama şu soruları da sormak isterim. Türkçe gibi derin ve köklü bir dil, gerçekten de bir dükkânın önünde “cafe” yazmasıyla mı zarara uğrayacak? Yoksa tarihte Fransızcadan ve Farsçadan etkiyle zenginleştiği gibi ilerde de başka dillerden etkilerle zenginleşecek mi? Bu konularla ilgili hissettiğimiz güçlü duygular gerçekten dilimizi büyük bir tehditten koruma isteğinden mi kaynaklanıyor yoksa sadece iş yerinin ismini yabancı bir dilde yazan birinin “yanlışını” düzeltme isteğimizden mi kaynaklanıyor?

Sonuç olarak benim bu yazıda amacım herhangi bir fikrin doğru olduğunu savunmak değil. “Kuralcılık yanlıştır” gibi bir kural ifade etmenin ironisi dışında da zaten yıllardır dil bilimciler tarafından tartışılan bir konuda yorum yapma iddiasında değilim. Bu yazı ile amacım sadece dilin “yanlış” kullanılmasının toplumsal takıntımız olması konusunda farklı bir görüş bildirmek. Bu görüşün tutarlılığı konusunda yorum yapmak istemiyorum ama bir arkadaşımız “geliyorum” dediğinde veya yabancı bir kelime kullandığında onu kabaca azarlamak yerine, dili “doğru” kullanmanın her zaman o kadar da önemli olup olmadığını düşünmek bazı durumlarda belki daha iyi olabilir.

YALNIZLIK AYNIYDI

Erken saatlerin karanlığı yavaşça içeri sızıyor, odanın sessizliğiyle beraber derin bir huzura dönüşüyordu. Bir anlığına da olsa dış dünyanın gürültüsünü bir kenara bırakıp o huzurun keyfini çıkardı. Bu sessizliği yorgun ruhuna çok göremezdi.

Sonra kalktı, yüzünü yıkayıp aynada uzunca seyretti. Yüzüne düşen ve en az kalbi kadar kırıklarla dolu saçlarını da tepeden topladıktan sonra artık insan içine çıkmaya hazır sayılırdı. Kahvaltı pek yapmazdı. Bir acı kahve belki. Her şey gibi o da bir belki. Her zamanki siyah botlarını geçirdi ayağına ve montunu giydi. Ama bir şey unutmuş gibiydi. Kulaklığı... Kulaklığı olmazsa duymak istemediği gürültülerden kaçamaz, yakalanırdı. Kulaklığını da aldıktan sonra kapıyı kilitleyip çıktı.

Taşlarının desenine alıştığı ama kuru gürültüsüne hala alışamadığı sokağın kaldırımlarını adımladı. Köşedeki çiçekçinin satışları iyiydi. Fakat bunu sadece büyük sevgilere değil; sahte sevgi gösterilerine ve affettirilmeye çalışılan hayal kırıklıklarına da borçlu olması tuhaftı. Kaldırımı adımlamaya devam etti. Rüzgâr daha hızlı esti ve daha çok üşüyordu. Metro durağına giden üst geçidin girişine doğru ilerliyordu. Çok kalabalık bir yalnızlığı vardı şehrin.

Derin düşüncelere daldığı bu duygusal atmosferi neredeyse kalbini yerinden çıkaracak bir korku böldü. Geçmek zorunda olduğu üst geçidin giriş kapısının ağzında kocaman köpekler duruyordu. Sevmiyor değildi hayvanları aslında ama küçükken yetimhanenin bahçesinde oyun oynarken kuduz bir köpek kolunu ısırılmıştı. O günden beri köpeklerden ölesiye korkardı. Kaldırımında bir köpeğin yanından geçmektense yolunu değiştirdi mesela. Ama sabahları işe giderken buradan geçmek zorundaydı. Her sabah yüreği ağzında geçmek zorundaydı buradan. Yüreği ağzında geçti kapıyı. İlerledi. Kartını bastı. Metroya bindi. Yol ilerleyip hızlıca bittikten sonra indi ve iş yerine kadar yürüdü.

Kapıdan içeri girdiğinde birkaç selamlaşmadan sonra odasına ilerledi ve bilgisayarın başına geçip işlerine odaklandı. Öylesi bir odaklanmaydı ki bu neredeyse kahvesini yalnız başına içtiği öğle arasını unutmak üzereydi. Evet, öğle aralarında da hep yalnızdı. İş arkadaşlarıyla pek de sağlam ilişkileri olduğu söylenemezdi.

O yalnız başına kahvesini içerken arkadaşları hep beraber içtikleri kahveleri eşliğinde sıklıkla eskitmeden her gün aynı kelimelerle, onun kimseyi beğenmediğini onları hor gördüğü için yalnız kaldığını söylerdi. Hâlbuki gerçek öyle değildi. Kimseyi hor görmez herkesi severdi. Fakat yitirmişti dünyaya güvenini. Ne zaman güvenmek istese katilleri gözünün önüne gelir sıra sıra dizilirdi. Eş dost akraba arkadaş ve aile sandıkları... Hepsinin ihanetleri bir bir hatırlatırdı kendini, kaçardı insanlardan. Zira sırtında boşluk kalmamıştı. Tekrar sırtını dayandığı yerden hançer yemeye dayanamazdı. O da tek güvendiği yere, kendisine sığındı. Hoş aksine düşünüp yeniden birilerine güvenmek istese de bir şey fark etmezdi. Adı çıkmıştı asosyale. Hiç suçu olmadan dışlanmış, ötekileştirilmişti. Yalnız bırakılmıştı ve bu yalnızlık seçilmiş bir yalnızlık değil, seçtirilmiş bir yalnızlıktı. İple çektiği eve dönüş saati geldiğinde bitkinlikle yürüdü aynı yolu. Nihayet evindeydi. Artık gerçekten yalnızdı.

Dış dünyanın gürültü ve kuru kalabalığından arınmış, sessizlikle süslenmiş tatlı bir yalnızlıktı bu.

Raftan bir kitap çıkardı. Ama biraz sonra kitaptan sıkıldı. Bir şarkı açtı. Ondan da sıkıldı. Düşüncelere daldı. Canı iyice sıkıldı. Sonra sebepsizce birdenbire içini derin bir korku kapladı, ruhu sıkıldı, bedenine sığmadı. Derinden bir korku... Bu sıkıntıyı taşıyamıyordu. Biraz dışarı çıkmak istedi. Ama çok uzağa gidecek hali yoktu ki zaten vakit de saatin onuydu. Montunu sırtına aldı, anahtarı cebine atıp kapıyı çekip çıktı.

Dışarıda kimse yoktu. Şehrin sessiz ve karanlık sokaklarında biraz yürüyüş yaptıktan sonra yeniden kendi sokağına girdiğinde saat 22.30' u bulmuştu ve içindeki sıkıntı ve korku daha da derinleşmişti. Apartmanın kapısına doğru yaklaşırken ağlama sesi gibi bir şey geldi kulağına. Çok hafif bir sestir ve apartman kapısına yaklaştıkça artıyordu. İçsızılatan bir bebek ağlaması gibiydi ses ama bu bir ağlama değil de havlama gibiydi. Apartmanın önüne geldiğinde gördüğü şeyin karşısında şaşkınlık, acıma ve korku denen duygular içinde birbirine karıştı ve bir an için ne yapacağını bilemedi. Yaralı bir yavru köpek gözlerini dikmiş ona bakıyor ve ağlarcasına havlıyordu.

Ait olduğunu zannettiği, yuva bildiği yere bir kez daha getirilmesinin diye ucu koparılmış tasma; eski sahiplerinin ona yaşattığı kocaman bir terkediliş hikâyesini özetliyordu. Tekrar tekrar eve döndüğünü ve şiddet gördüğünü, sokak çocukları hatta sokak köpekleri tarafından bile istemediğini haykıran yaralarıysa hikâyeyi tamamliyordu. Acı acı havlamaları arasında gözleri içine baktı... Onda kendi yalnızlığını buldu. Titrek ellerini yaklaştırmaya çalıştığında gözlerinde korkuyu gördü. Onda kendi yalnızlığını gördü. Ellerini uzattı. Artık elinde duran ve korkarak sevdiği şey sadece bir köpek değil, senelerdir içinde taşıdığı yalnızlığıydı. Ellerinde duran şey, bir zamanlar annesi zannettiği kadın tarafından yetimhaneye terk edildiği andı. Belki biraz da arkadaşları tarafından dışlandıği zamandı. Korkularıydı...

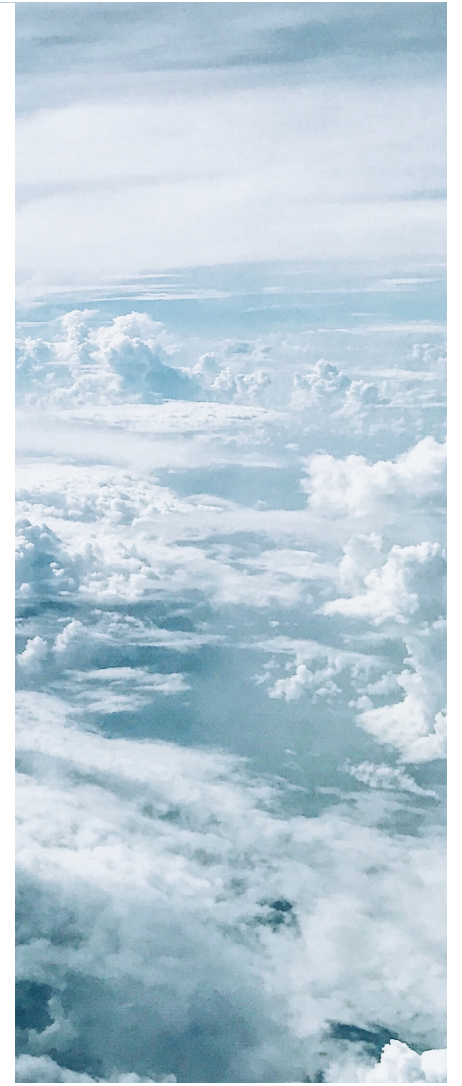
Onu içeri alıp karnını doyurdu, yaralarını sardı. Onu severken sadece köpeklerle değil yalnızlığıyla da korkularıyla da barıştı. Türler farklı olsa da duygular aynıydı. Onda kendi korkularını tanıdı. Terkediliş aynı hikâyeye aynı, yalnızlık aynıydı.

Bulut ve Gökyüzü

Bir zamanlar gökyüzü yalnızken var olmanın sancısı içinde kıvranıp durmaktaydı. Her gün düşünür durur ve kendisine sordardı ; var olmak mıydı onu var eden yoksa kendisi miydi varlıktan öte gelen ? Onu bu düşünceye iten var olmanın kendisi miydi yoksa bu düşünce miydi her şeyi var eden ? Oysa düşünürken her yeni düşünce zihinde bir şeyi var etmek değil miydi ? O halde ne garip , bir düşünceyi yok etmekte aslında yok oluşun varlığı olacaktı, öyleyse yok olmakta bir varoluştur. Yani bir noktanın içinde hem kendisini var eden hem de yok eden bir netice mi vardı? Peki neden hala ortada var olmanın sonucu olan nokta durmaktaydı da yok oluşun yok olma varlığının bir neticesi yoktu?

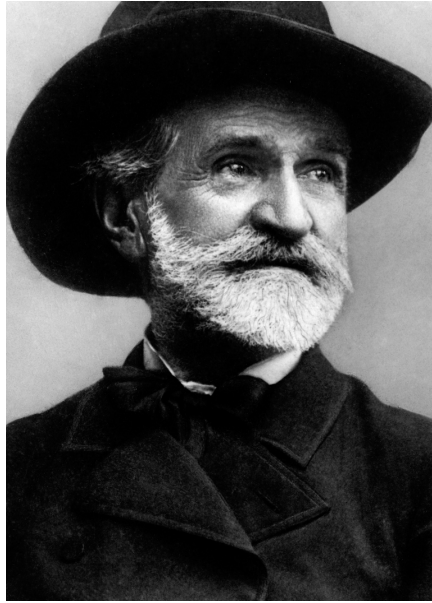
Yoksa sandığımız gibi yok olmak varlığın bir ürünü mü değildi? O halde varlık mutlak kendisini var edense düşüncenin içindeki yok oluş yine varlığın bir ürünü olacaktı. Bu çelişki içini bunaltırdı gökyüzünün , gözleri yaşlı ve beyaz saçlı bulutlara da derdini anlatamazdı. Bilirdi yalnız olduğunu çünkü var olurken de yalnızdı, düşünürken ve yok olurken de yalnız olacaktı.

Gökyüzü yüzyıllar boyu düşündü durdu fakat sorularına bir türlü cevap bulamadı. Anladı ki her sorunun kendisi, kendisine sorulurken alınan bir cevaptı. Aslında var olmak nedir sorusunu sorduğunda ; varlığında, varlığın olmasının söz konusu olduğu bir varlık olarak var olan bir varlık olacağını anlayacaktı gökyüzü fakat öyle başı boş bir anlaşılma olmayacaktı bu daha da fark edecekti. Hayat o var olmadan bir anlam ifade etmediğini ve varlığa anlam kazandıracak kişinin yine kendisi olacağını anlayacaktı çünkü kendisidir varlıktan öte olan.

Verdi, 1813 yılında, İtalya'nın kuzeyinde bulunan Le Roncole adında bir köyde doğdu. Bu köyde, günümüzde önünde kendi büstünün bulunduğu bir evde doğdu. Ailesi bir han işletmekteydi. Verdi hayatının ilerleyen yıllarında ailesini yoksul köylüler olarak anlatsa da aslında ailesinin toplumun en alt sınıfından, okuma yazma bilmeyen köylüler olmadığını biliyoruz. Giuseppe'nin babası Carlo, oğlunun eğitimine fazlasıyla önem vermişti. 4 yaşında özel İtalyanca ve Latince dersleri alan Giuseppe 6 yaşında okula başladı. Küçük yaşlarında müzikle ilgilenen Giuseppe kilise orgunu çalmayı öğrenince ailesi onu bu konuda desteklemiş, ona bir piyano almıştı. Giuseppe 8 yaşındayken köyünün kilisesin orgunu çalmaya başlamıştır. Ailesi sonrasında onu hem sanatsal gelişimi hem de eğitimi için yakındaki Busseto kentinde okula yolladı. 1829 ve 1830 yıllarında Busseto'da yaşayan, müziğe düşkün bir tüccar olan Antonio Barezzi ile tanışmıştır. Barezzi onun için adeta ikinci bir baba haline gelmiştir. Verdi, eğitimini devam ettirme isteğiyle Milano Konservatuarı'na başvurmuş ama reddedilmiştir. Bunun yerine, Barezzi'nin yardımı ile La Scala tiyatrosundan Vincenzo Lavigna'dan özel dersler almaya başlamış ve Verdi, dönemin İtalya'sının kültürel ve entelektüel başkenti Milano'da sanat çevreleri ile ilgilenmeye başlamıştır. Burada Rossini'nin ve Bellini'nin operalarıyla tanıştı. Kısa bir süre ders vermek için Busseto'ya dönen Verdi, 1835 yılında Milano'ya geri döner ve Barezzi'nin kızı

Giuseppe Verdi, İtalyan Operasının Öncüsü

Margherita ile evlenir. Margherita ile 1837'de Virginia Maria Lugia adında bir kızları ve 1838'de de Icilio Romano adlı bir oğlanları olur. Bu sıralarda da Verdi ilk opera eseri olan "Oberto"yu yazar. Bu opera 1839'un kasım ayında La Scala'da sergilenir. Bu operanın başarılı olup, çok iyi karşılanmasından sonra Verdi, La Scala için 3 farklı eser için sözleşme yapmıştır. Ama ne yazık ki Verdi'nin hikayesi bu kadar iyi devam etmemiştir. Bu yıllarda iki çocuğunu da hastalıklardan dolayı kaybetmiş, 1840'ta ise eşi Margherita'yı kaybetmiştir. Ailesine çok bağlı olan Verdi'nin bu kayıplarının da üzerine sözleşmeli olarak yazdığı bir komedinin çok kötü karşılanmasıyla Verdi derin bir bunalıma girmiştir.

Tam olarak bu bunalımdan nasıl çıktığı belli değildir. Bazı kaynaklar Verdi'nin sonraki eserini yazarak bu bunalımla başa çıktığını, bazıları ise La Scala tiyatrosundan çeşitli kişilerin etkileriyle tekrar yazmaya başladığını söylüyor. 1841'de yazdığı "Nabucco" adlı operası 1842'de sahnelenmiştir. Bu adını Babil kralı II. Nebukadnezar'dan alan eser Verdi'nin müzik dünyasına geri dönüşüdür. Nabucco'nun inanılmaz başarısı henüz 29 yaşında olan Verdi'yi İtalyan operasının en önemli isimlerinden biri haline getirmiştir. La Scala'da defalarca sahnelenmesinden sonra Nabucco, ilerleyen yıllar Paris, Berlin, Viyana, Barcelona ve New York şehirlerinde de sahnelenmiştir. Nabucco'nun bu başarısının devamını "Lombardi" getirmiştir. Lombardi, Verdi'nin edindiği saygınlığın ve aldığı övgünün boş olmadığını kanıtlamış, Verdi'nin opera dünyasındaki yerini sağlamlaştırmıştır.

Verdi bu başarısından sonra 1851'e kadar 16 opera yazdı. Viyana, Paris ve Venedik gibi şehirleri ziyaret edip çalışmalar yaptı. Bu sırada 1859 yılında evleneceği ikinci eşi olan başarılı soprano Giuseppina Stepponi ile tanışır ve ona âşık olur. 1851 yılında en önemli ve başarılı eserlerinden biri olan "Rigoletto"yu yazar ver sahneler. 1853'te de yine çok önemli ve ünlü "Il Trovatore" ve "La Traviata" eserini yazar. Verdi, La Traviata'da Alexandre Dumas'ın Kamelyalı Kadın'ından etkilenmiştir. Bir süre daha operalar yazmaya devam eden

Verdi 1859'da operadan uzaklaşmaya ve siyaset ile ilgilenmeye başlar. Verdi uzun süredir Risorgimento (İtalya'nın siyasi birliğini sağlama amaçlı siyasi hareket) hareketiyle ilgilenmiş ve bu hareketi desteklemiştir. 1861 yılında İtalya'nın birleşmesine kadar Verdi'nin eserleri İtalyan milliyetçiliği ve Risorgimento ile özdeşleşmiştir. Verdi 1861'de İtalyan Parlamentosu'nda görev almış, 1874'te de İtalyan Senatosu'nda görev almıştır. Senato'da aktif bir rol almamış, 1860 ve 1870'lerde Busseto etrafındaki arsası, eviy-

le ve ailesiyle ilgilenmiştir. Bu dönemde yazdığı önemli bir eser "Aida"dır ve ilk kez 1871 de Kahire'de sahnelenmiştir. Verdi'nin uzun süreli bir sessizliğinden sonra 1881 yılında başladığı başyapıtlarından "Otello" eseri 1887'de Avrupa'da çeşitli yerlerde sahnelendi. Verdi'nin son operası ve ikinci komedisi olan Falstaff ise 1893 yılında La Scala'da sahnelendi. Artık 80 yaşında olan Verdi 1901'e kadar çeşitli besteler yazdı ama bir daha opera yazmadı. Son yıllarında çeşitli hayır işleriyle uğraşan 87 yaşın-

daki Verdi, 1901 yılında Milano'da vefat etti. Günümüzde Verdi'nin operaları hala sahnelenmektedir. Verdi operalarında bazı geleneksel özelliklere sadık kalsa da kendisi opera alanını fazlasıyla etkilemiş ve geliştirmiştir. Çok zor dönemler geçirip genç yaşında uluslararası başarıya ulaşmasıyla, İtalyan operasının bir öncüsü olması ve hatta İtalya'nın siyasi birleşmesinde kültürel bir yer sahibi olmasıyla hem İtalyan tarihini hem de opera tarihini derinden etkilemiştir.

İSTANBUL GEZİNTİSİ

Sığınıp asırlık bir ınar gölgesine
Tarabya yorgunluğunu boşaltıyorum
Sönük ciğerlerimden nefes nefes
Ellerinden tutuyor ruhumun rüzgâr
Köprüler kuruyor boş bakışlarım
Serin Emirgan'dan, yeşil Kanlıca'ya
Kim bilir belki seni arıyordu
Boğaz'ın aynasından yansıyıp
Arz-ı endam eden renk cümbüşü ortasında
Aslında baksan sen de görürsün hala
Üsküdar kalabalığında ayak izlerimi
Oradan Harem'e uzanır giderim
Haremimdeki hayalinle beraber
Oturup Kadıköy sahilinde söyleşirim
Çayın tütsülenen dumanı eşliğinde
Söndürürüz güneşi Sarayburnu'nda
Ve ay gözlerinden doğar geceye.

NARISSA

Sen miydin eşme'yi güzel yapan
Yoksa eşme miydi ruhumu inceltip
Seni daha ilk görüşte sevmemi sağlayan
Dönüp duruyor zihnim bu muamma etrafında
Kızıl gün batımı çalarken sahil maviliğini
Kurulduğum sandalyeden seyre daldım çarşayı
Bir telaş, kaçarcasına, umursuzca, öylesine
Terk ediyor iğreti duran insanlar eşme'yi

Tatlı bir imbatın sardığı ruhum huzurlu
Taze oksijeni çekiyorum ciğerlerime,
Kulaklarımda Dalyan'dan gelen bir tekne patırtısı
Birazdan yanaşacak Marina'ya belli ki

Sen yoksun diye mi sönük ışıltısı gökyüzünün
Gittin diye mi eksik neşesi Narissa,
Bir zamanlar cıvıl cıvıl bu sahil boyunun
Kalmamış şuh kahkahalardan emare
Çoktan geçmiş sarhoşluğu içilen meylerin,
Günler erken tükeniyor şimdilerde
Bense sevdirdiğin sakızlı kahveyi yudumluyorum
Acelemler yok, yetişeceğim bir yer de,
Usul usul yayılıyor sıcaklığı geceye
Arsız bir sosyete gibi durup karşımda
Göz kırıyor Sakız Adası bana gizlice
Gel diyor gibi bir ima canlanıyor zihnimde,
Kalkıp gitmeye niyet ediyorum, olmuyor
Birden Narissa, hatıran çöküyor üzerime
Vazgeçiyorum, kalıyorum öylece beni bıraktığın yerde
Alaçatı sinsice gülüyor bu halime...

Biliyorum, hiçbir sefer getirmeyecek seni geri
Ne Ilıca yeşilliğinin, eşme maviliğinin
Ne de sevgimin gücü yetecek buna
Kim bilir belki ben gelirim sana doğru bir gün,
Hatıranı taşıyacak kadar büyük bir gemi
Hayalinle sarmaş-dolaş bu sahile yanaştığında...

SÖÇTİK KÖZ

Kapılar duvarlara her vuruşunda
Ağlardı duvarlar,
Pencereler gıcırdamaya başlayınca
Susardı kahkaha atan çocuklar,
Siyah bir kundura belirince kapıda
Kapanırdı yaslı ışıklar,

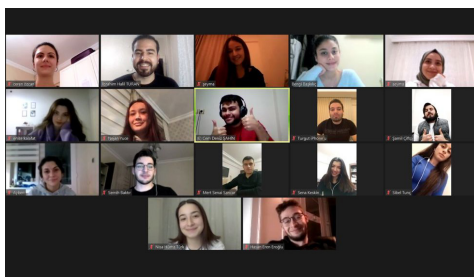
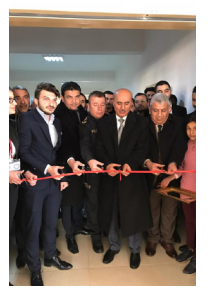
Ayaz gecelerde yaslar başını dertler
Derin düşüncelere,
Ceylanlarda terk ederdi dünyayı
Babalarının anlattıkları masalın ardından.

SUGUK KUZ

GÖKYÜZÜ

Yıldızlar kadeh olsa içsem gökyüzünü
Yudum yudum ve korkarak
Doyurur mu oysa siyahın **kırmızı** pençesi
Yudumladığımız her kadehin kendisini
Yıldızlar şahit olacak yere
Sarhoşu olmuş güneşin
Yağmurlar gözyaşı olsa ne olacak
Kırmızı pençenin.

GÜKYUZU

Şiddet Mağduru Kadınların Medyadaki Yeri ve Unutulma Hakkı **Sena Keskin**

- 1- Gülener, Serdar, Dijital Hafızadan Silinmeyi İstemek: Temel İnsan Hakkı Olarak 'Unutulma Hakkı' Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Y:2012, S:102, s.219-240
- 2- Danıştay 10.Dairesi'nin 2011/7001 Esas Sayılı 14.10.2011 Tarihli Kararı (Mevbank Bilgi Bankası)
- 3- Şiddet Mağduru Kadınların Unutulma Hakkı, Ceren Küpeli, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 22, S.1
- 4- Yazılı Medyada Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Kullanılan Dilin ve Görselleri İncelenmesi, Samet Ceyhan, Uzmanlık Tezi
- 5- Murat Volkan Dülger, Kişisel Verilerin Korunması Hukuku, 2.baskı
- 6- https://tr.wikipedia.org/wiki/Ki%C5%9Fisel_Verilerin_Korunmas%C4%B1_Kanunu

Kadına Yönelik Şiddet: Aylin Sözer Hocamızın Ardından **Arş. Gör. Anıl Ergun**

- [1] <https://twitter.com/> (Erişim Tarihi: 10.05.2021)
- [2] Nilüfer Şehriban ÖZABACI, "Şiddet", Çağımızın Çözüm Arayan Sorunu Şiddet içinde, Editör: Nilüfer Şehriban ÖZABACI, Pegem Akademi 2. Baskı, Ankara, 2021.
- [3] Fersu Ege KANDEMİR, Kadına Karşı Şiddet Ve Ailenin Korunması Sorununun Türk Hukuk Mevzuatı Ve Uluslararası Sözleşmelerdeki Yeri, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2019.
- [4] Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 10.05.2021).
- [5] Tijen DÜNDAR SEZER, İnsan Hakları Hukuku Açısından Kadınlara Yönelik Şiddet, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- [6] Nisan KUYUCU: AİHM İhtihadında Ayrımcılık Yasağı Çerçevesinde Kadına Yönelik Şiddet, Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara, 2014.

[7]Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi, https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/ayrimcilik/CEDAW/CE_DAW_Sozlesmesi_ve_Ihtiyari_Protokolu.pdf (Erişim Tarihi: 10.05.2021)

Evlene Kadın Soyadına Yönelik Gelişmeler1 **Doç. Dr. Pakize Ezgi Akbulut**

1 Bu metin, On İki Levha Yayıncılık tarafından basılan "Medeni Hukuk Alanındaki Güncel Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi Sempozyumları, Cilt: II, Aile Hukuku" kitabında yayınlanan "Uygulamadaki Güncel Gelişmeler Işığında Evli Kadının Soyadı" başlıklı makalemizin kısaltılmış halidir.

2 İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk ABD öğretim üyesi.

3 AYM, T. 19.12.2013, Başvuru No: 2013/2187, (Sevim Akat Eşki). AYM aynı konuda diğer ihlâl kararları için bkz. T. 06.03.2014, Başvuru No: 2013/4439, (Gülsim Genç); T. 16.04.2015, Başvuru No: 2014/5836, (Neşe Aslanbay Akbıyık).
4 Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'ne Katılmanın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun için bkz. RG T. 28.06.1985 Sa: 18792.

5 Yarg. 2. HD. T. 28.04.2015, E. 2014/20471, K. 2015/8704 (www.kazanci.com).

6 Örnek olarak: T. 24.11.2015, E. 2/183, T. 19.12.2016, E. 2/1539 no'lu kanun teklifleri (www.tbmm.gov.tr).
7 Ankara 11. Aile Mahkemesi ise kadının sadece kendi soyadını kullanabileceğini kabul ettiği bir kararında; nüfus idaresi davada hasım gösterilmiş ise de esasen bu davanın Nüfus Hizmetleri Kanunu'ndan değil Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesi uygulamasından kaynaklanan bir dava olduğunu belirtmiştir. Ankara 11. Aile Mahkemesi T. 10/06/2014, E. 2012/1392, K. 2014/824.

8 Ankara 11. Aile Mahkemesi, T. 10.06.2014, E. 2012/1392, K. 2014/824 sayılı kararı ile yargılama giderlerine davacının katlanacağına hükmetmiş ve bu karar, Yarg. 2. HD, 28.04.2015, E. 2014/20471, K. 2015/8704 kararı ile onanmıştır.
9
"Ad ve soyadının değişmezliği bütün çağdaş hukuk sistemlerinde temel ilke olarak kabul edilmiştir. Hiçbir hukuk sistemi, rastgele ve her istenildiğinde ad ve soyad değişikliği yapılmasına izin vermemiştir". Yarg. HGK. T. 29.01.2016, E. 2015/3257, K. 2016/117

**NUTS
POINT**

NUTS POINT

Msn Fındık Gıda İmlt Ve Den. San. İht. İhr.
Tic. Ltd. Şti.

Fevzi Çakmak Mah. Devlet Sahil Yolu Cad.
No:323/Ünye Ordu

+90 (538) 657 21 21/0 (534) 613 20 20

HUKUKÇULAR DERNEĞİ

www.hukukcular.org.tr

[f](#) [t](#) [i](#) hukukcularder

İAÜ HUKUK KULÜBÜ **HİZÂ** DERGİSİ